

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Opole, dnia 4 grudnia 2017 r.

Poz. 2966

UCHWAŁA NR 247/XXXI/2017 RADY MIEJSKIEJ W PRASZCE

z dnia 28 listopada 2017 r.

w sprawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Praszka na lata 2017-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1875) art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 r., poz. 1446) po uzyskaniu opinii Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Rada Miejska w Praszce uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Praszka na lata 2017-2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Praszki.

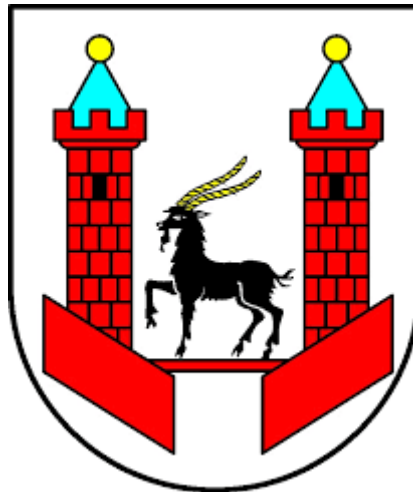
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego.

Przewodniczący Rady

Bogusław Łazik

Załącznik
do uchwały nr 247/XXXI/2017
Rady Miejskiej w Praszce
z dnia 28 listopada 2017 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PRASZKA NA LATA 2017-2020

SPIS TREŚCI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

1. Wstęp
2. Podstawy prawne opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
3. Podstawy prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
 - 3.1. Uwarunkowania prawne
 - 3.2. Organy ochrony zabytków
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
 - 4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy
 - 5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
 - 5.2.1. Zarys historii gminy
 - 5.2.2. Krajobraz kulturowy
 - 5.2.3. Zabytki nieruchome
 - 5.2.4. Zabytki ruchome
 - 5.2.5. Zabytki techniki
 - 5.2.6. Zabytki archeologiczne
 - 5.2.7. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej
 - 5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony
 - 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków
 - 5.4.1. Obiekty do wykreślenia z gminnej ewidencji zabytków
 - 5.4.2. Rozszerzenie spisu adresowego
 - 5.4.3. Zabytki archeologiczne
 - 5.4.4. Zabytki ruchome
 - 5.4.5. Zabytki techniki
 - 5.4.6. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej
 - 5.4.7. Strefy ochrony konserwatorskiej
 - 5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń
 - 6.1. Uwarunkowania przyrodnicze
 - 6.2. Uwarunkowania historyczne
7. Założenia programu opieki nad zabytkami woj. opolskiego na lata 2016-2019
 - 7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami
 - 7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami
 - 7.3. Zadania wynikające z gminnego programu opieki nad zabytkami
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

1. Wstęp

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zgodnie z brzmieniem art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami.) zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m.in. ładu przestrzennego, kultury, oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zapowiadane jest tworzenie warunków prawnych do odpowiedzialnego kreowania i realizowania ochrony dziedzictwa kulturowego przez samorządy terytorialne oraz podjęcie inicjatywy legislacyjnej dla uwzględniania interesów ochrony zabytków w całym ustawodawstwie, jak również stworzenie warunków prawnych do nowego systemu finansowania ochrony i opieki nad zabytkami.

Cele i priorytety wyznaczone w programie wynikają zarówno z wymagań ustawowych, jak również podporządkowane są głównemu celowi działań samorządu, jakim jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju gminy, prowadzącego do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Podporządkowane temu jest planowanie strategiczne gminy, które łączy problematykę społeczną, gospodarczą i przestrzenną.

W programie określone zostały cele strategiczne gminy:

- stworzenie sprzyjających warunków dla inwestorów,
- zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców,
- stworzenie kompleksowego systemu ochrony środowiska przed zagrożeniami,
- rozwiązanie głównych problemów komunikacyjnych,
- poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu technicznego zasobów gminnych,
- zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne walorów przyrodniczych gminy.

Przyjmuje się, że polityka przestrzenna miasta i gminy Praszka, skutkująca zmianami w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenów w obszarze gminy odpowiada zasadom:

- zrównoważonego rozwoju gminy rozumianego jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń,
- ładu przestrzennego w zagospodarowaniu terenów oraz strukturze użytkowania,
- równorzędności interesu publicznego i indywidualnych interesów i obywateli i podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami realizować będzie zatem tę sferę działań prorozwojowych, która ma na celu poprawę funkcjonowania materialnego dziedzictwa kulturowego decydującego w znacznym stopniu o zasobach i walorach gminy.

Wszelkie działania związane z rozwojem gminy muszą opierać się przede wszystkim na jej zasobach i walorach. Wykorzystanie zarówno zasobów środowiska przyrodniczego jak i środowiska kulturowego powinny stanowić jedną z głównych polityk gminnych. Procesy rozwojowe zachodzące powinny przy zapewnieniu warunków trwania i wzbogacania materialnego dziedzictwa kulturowego. Zasoby kulturowe stanowią bowiem zarówno o atrakcyjności krajobrazu, jak też o atrakcyjności ekonomicznej regionu. Mają szansę stać się bazą w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości lokalnej. Podniesienie jakości warunków życia mieszkańców, co nie zawsze jest uświadamiane, jest związane bezpośrednio z jakością przestrzeni kulturowej gminy.

W kreowaniu wizerunku gminy o wysokiej jakości środowiska życia ważne funkcje pełni zatem kultura w jej szerokim rozumieniu:

- integracji społeczności przy pomocy określonych wartości i ideałów kulturowych,
- komunikująca i sublimacyjna służąca porozumiewaniu się społeczności,
- adaptacji, polegająca na udostępnieniu określonych wzorów kulturowych,
- przekazywania dziedzictwa kulturowego.

2. Podstawy prawne opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podstawą prawną regulującą zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest **ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami; Dz. U. z 2014, poz. 1446, Dz. U. z 2015 r., poz. 397, 774.) określająca przedmiot, zakres i formy prawne ochrony zabytków, organizację ochrony zabytków w Polsce, krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz rozporządzenie Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie zasady prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz (Dz. U. z 2011 r. nr 113 poz. 661).

Ustawa określiła w art. 87 zakres i tryb przyjmowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami oraz monitorowania ich realizacji. Obowiązek sporządzania ich spoczywa na samorządach wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Gminny program opieki nad zabytkami podlega uchwaleniu przez radę gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Program ten jest ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określiła również zasadnicze cele programowe opieki nad zabytkami:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ustawa w art. 19 określa status rejestru zabytków oraz ewidencję zabytków w planowaniu przestrzennym i ustalaniu lokalizacji inwestycji. Gminne ewidencje zabytków oraz programy opieki nad zabytkami stały się instrumentem prawnej ochrony obiektów i obszarów zabytkowych. Natomiast w art. 77 ustawa reguluje zasady i tryb udzielania dotacji na remonty obiektów zabytkowych.

3. Podstawy prawne ochrony i opieki nad zabytkami.

3.1. Uwarunkowania prawne:

Podstawą prawną, ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami), regulująca w sposób całościowy pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania itp. Obowiązująca ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła następujące pojęcia związane z ochroną i opieką nad zabytkami:

- ochrona zabytków,
- opieka nad zabytkiem,
- zabytki nieruchome,
- zabytki ruchome,
- zabytki archeologiczne,
- wpis do rejestru zabytków: dot. zabytków nieruchomych i ruchomych,
- uznanie za pomnik historii,

- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Pojęcia te zostały szczegółowo omówione w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

3.2. Organy ochrony zabytków

Zgodnie z art. 89 ustawy o ochronie zabytków organami ochrony zabytków są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Art. 90. ustawy stanowi, że:

Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

4. Ustawy określa zadania realizowane przez **Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków** a w szczególności:

- realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- sporządzanie, w ramach przyznaných środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,
- wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,
- sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,
- organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,
- upowszechnianie wiedzy o zabytkach,
- współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa **Rada Ochrony Zabytków** jako organ opiniotawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa **Główna Komisja Konserwatorska** jako organ opiniotawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach.

Przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków działa **Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków** jako organ opiniotawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Narodowy Instytut Dziedzictwa wraz z ośrodkami regionalnymi (dla województwa opolskiego powołany został Oddział Terenowy w Opolu) - zajmuje się problematyką rozpoznania, dokumentacji i ochrony dziedzictwa kulturowego.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Konstytucyjnym obowiązkiem Państwa (art. 5 i 6 Konstytucji RP) jest ochrona dziedzictwa kulturowego. Zabytki i ich wartości niematerialne są dobrem wspólnym, a dbałość o nie nakłada art. 82 Konstytucji.

Zadaniem głównym polityki Państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest stworzenie w najbliższej przyszłości mechanizmów, które dostosowałyby tę sferę do warunków gospodarki rynkowej. Planowane działania dotyczą sfery legislacyjnej, zmian organizacyjnych obejmujących konieczne rozszerzenie zakresu działań instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego w Polsce oraz zmian w strategii i organizacji ochrony dóbr kultury.

Program krajowy określa cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Celem programu krajowego jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. W założeniach program ma również uporządkowanie działań w sferze ochrony zabytków poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- zasady *primum non nocere* (po pierwsze nie szkodzić),
- zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
- zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
- zasady odwracalności metod i materiałów,
- zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą postępowania konserwatorów - pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące cele działań:

W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

- Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii stopnia zagrożeń.
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.
- Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki.
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
- Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.
- Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach. Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.
- Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

W zakresie działań o charakterze systemowym:

- Powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage).
- Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania.

W zakresie systemu finansowania:

- Stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.

W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

- Tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.
- Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.
- Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

W zakresie kształcenia i edukacji:

- Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.
- Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

W zakresie współpracy międzynarodowej:

- Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
- Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

Program opieki nad zabytkami a „Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020” i „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”.

Ogólne wytyczne do konstruowania programu gminnego zawiera przyjęta przez Radę Ministrów „Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013” z 21 września 2004 r., jej przedłużenie „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020” przyjęte w 2005 r., oraz „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” przyjęte uchwałą nr 239/2011 dnia 13 grudnia 2011 r., będące rządowymi dokumentami tworzącymi ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowoczesnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Strategia Rozwoju Kultury zakłada następujące priorytety:

- aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe. Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym,
- edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Częścią Narodowej Strategii Kultury dotyczącej sfery dziedzictwa materialnego i niematerialnego jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Program ten jest zgodny z Narodowym Planem Rozwoju (ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r., Dz. U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1206) oraz

z założeniami do Krajowego Programu Ochrony Zabytków. Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” wytycza strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami,
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa,
- szukanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej,
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie,
- intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Dnia 6 września 2005 r. przyjęty został przez Radę Ministrów **“Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Kultury i zachowanie Dziedzictwa Kulturowego”**, który jest uzupełnieniem powyżej omówionych dokumentów rządowych.

Dnia 27 sierpnia 2012 r. Rada Ministrów przyjęła **„Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania kraju 2030”**. Ważne miejsce zajmuje w nim problematyka związana z restrukturyzacją i rewitalizacją obszarów zdegradowanych i miast. Działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne doprowadzą do odzyskania atrakcyjności danego obszaru Lu miasta, do przywrócenia korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej i inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego oraz zachowaniem funkcji symbolicznych i przyrodniczych obszaru w procesie jego adaptacji do nowych funkcji. Zakres lokalnych programów rewitalizacji oprócz poprawy stanu budynków użyteczności publicznej powinien obejmować ochronę dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawę transportu publicznego, integrację społeczną mieszkańców rewitalizowanych obszarów, przywrócenie terenom zdegradowanym ich funkcji przyrodniczej lub nadanie im takiej funkcji, a także promowanie zrównoważonego rozwoju.

W czerwcu 2014 Rada Ministrów uchwaliła **„Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017”** będący instrumentem wykonawczym dla Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (przyjętej w marcu 2013 r.). Jednym ze strategicznych założeń programu jest wzmocnienie synergii organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego, m. in. poprzez tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie. W Programie zdiagnozowano stan ochrony zabytków w Polsce oraz sformułowano cel główny określając jako wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków, dla realizacji którego opracowano 3 cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

Zdefiniowano również 5 tematów wiodących:

- podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków,
- porządkowanie rejestru zabytków i stworzenie wiarygodnej diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych,
- zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków,
- zwiększenie zaangażowania ze szczególnym uwzględnieniem gmin w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych.

Program kładzie szczególny nacisk na rolę samorządu terytorialnego w systemie ochrony zabytków w Polsce oraz na ułatwienie dostępu do dziedzictwa kulturowego i partycypację społeczną w jego ochronie i opiece nad zabytkami. Podkreśla też duże znaczenie programów opieki nad zabytkami na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego stanowiących istotny element zarządzania dziedzictwem kulturowym na danym obszarze.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Program opieki nad zabytkami gminy Praszka zgodny jest z celami polityki przestrzennej, zasadami ich realizacji oraz przyjętymi i obowiązującymi dokumentami planistycznymi, strategicznymi i programowymi:

- **„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego”**, przyjęty przez Sejmik Samorządu Województwa Opolskiego uchwałą nr XLVIII/505/2010 z dnia 28 września 2010 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego nr 132 poz. 1509),
- **„Strategia rozwoju województwa opolskiego do 2020 r.”**, załącznik nr 1 do uchwały nr XXV/325/2012 Sejmik Województwa Opolskiego z dnia 28 grudnia 2012 r.,
- **„Regionalny program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014 - 2020”**, opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego przyjęty przez Komisję Europejską w grudniu 2014 r.,
- **„Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2019”**, przyjęty przez Sejmik Województwa Opolskiego uchwałą nr XVIII/206/2016 z dnia 14 czerwca 2016 r.

W sferze kulturowej obejmującej system ochrony dziedzictwa kulturowego przyjęto zasady kompleksowości działań ochronnych i rewaloryzacyjnych, łączenia ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego oraz promowania regionalnych walorów dziedzictwa kulturowego.

Podstawowe cele i priorytety polityki przestrzennej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, zapisane w planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego są nadal aktualne i dotyczą:

- utrzymanie i zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń – tworzenie uwarunkowań przestrzennych sprzyjających zachowaniu tożsamości historycznej regionu, objęcie ochroną prawną najcenniejszych zasobów dziedzictwa kulturowego, rewaloryzacja zabytkowych centrów miast i wsi, poprawa stanu zachowania krajobrazu kulturowego i dziedzictwa regionalnego, odnowa wsi z zachowaniem jej historycznego charakteru, ochrona dziedzictwa archeologicznego, rozwój muzealnictwa i wystawiennictwa, rozwój instytucji opieki nad zabytkami,
- ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego – uznanie dziedzictwa kulturowego za bogactwo stymulujące rozwój gospodarczy, wstrzymanie procesu degradacji założeń parkowo-pałacowych, wspieranie inicjatyw w celu podniesienia rangi obiektów i zespołów zabytkowych, wspieranie działań istniejących szlaków tematycznych i tworzenie nowych,
- promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego i rozwój tożsamości regionalnej – wspiera nie udokumentowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego, wykorzystanie dziedzictwa kulturowego do promocji regionu opolskiego, edukacja społeczeństwa dotycząca regionalnego dziedzictwa kulturowego, powołanie instytucji do spraw dziedzictwa i współpraca z nimi, tworzenie izb pamięci narodowej.

Określono też główne zasady zagospodarowania przestrzennego w zakresie dziedzictwa kulturowego:

- zachowanie ładu przestrzennego na terenach zabudowy historycznej poprzez wymóg uczytelniania historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych, dostosowywania nowej zabudowy do historycznej i szczególnej ochrony elementów tworzących zabytkowy charakter przestrzeni,
- obejmowanie ochroną prawną dziedzictwa kulturowego przez opracowywanie miejscowych planów zagospodarowywania przestrzennego z określeniem stref ochrony konserwatorskiej,
- nadawanie mocy prawnej Gminnym Ewidencjom Zabytków umieszczanym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- kompleksową ochronę obszarów i obiektów zabytkowych,
- wykorzystanie obiektów i obszarów zabytkowych do pełnienia funkcji zabytkowych,
- oszczędne kształtowanie krajobrazu kulturowego i przeciwdziałanie rozpraszaniu historycznej zabudowy,

- harmonizowanie zabytkowych układów urbanistycznych w powiązaniu z rozwojem osadnictwa i komunikacji,
- zachowanie mieszkalno-usługowego charakteru centrów miast,
- eksponowanie regionalnych cech środowiska kulturowego województwa opolskiego,
- inicjowanie nowych form ochrony dziedzictwa kulturowego przez tworzenie pomników historii i parków kulturowych w symbiozie z przyrodą.

Główne kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego to:

- ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego,
- ochrona obiektów i miejsc dziedzictwa kulturowego,
- ochrona dziedzictwa archeologicznego,
- ochrona materialną i niematerialną tradycją kultury ludowej,
- ochrona miejsc pamięci narodowej,
- wykorzystanie elementów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju regionu.

„Strategia rozwoju województwa opolskiego do 2020 r.” jest najważniejszym strategicznym dokumentem regionu. Już w sformułowaniu misji województwa opolskiego znalazło się odniesienie do fundamentalnej roli dziedzictwa i tożsamości kulturowej. Jednym z ważniejszych celów była rewitalizacja miast historycznych (zabytkowe, staromiejskie układy urbanistyczne i znaczenie dla wypełniania funkcji centro twórczych integrujących społeczności lokalne). Wskazano tu za „Planem zagospodarowania przestrzennego” 30 miast z zachowanymi zabytkowymi układami urbanistycznymi, z których 25 jest wpisanych do rejestru zabytków. Jednym z tych miast jest Praszka.

Innym ważnym zadaniem jest kontynuacja odnowy wsi. Region opolski, jako jeden z niewielu w Polsce, kształtuje swój wizerunek eksponując wieś m. in. przez Program Odnowa Wsi, będący największym i najdłuższym (bo od 1997 r.) działającym w Polsce regionalnym programem aktywizacji lokalnych społeczności. W ramach tego programu po raz pierwszy wdrożono metodykę budowania strategii rozwoju na poziomie sołectwa.

W związku z promocją dziedzictwa kulturowego Śląska Opolskiego atrakcyjność województwa będzie wzrastać ze zwiększaniem konkurencyjności produktów turystycznych i kulturalnych. Konieczne jest rozszerzenie oferty turystyczno-kulturalnej przez modernizację i rozbudowę obiektów dziedzictwa kulturowego. Wpływ na atrakcyjność produktów turystycznych będzie miało dalsze rozwijanie szlaków turystycznych oraz bazy noclegowej, usługowej i rekreacyjnej. Turystyka powinna być również oparta o potencjał regionu na jaki składają się zasoby wodne i przyrodnicze (m. in. wykopaliska paleontologiczne w Krasiejowie).

„Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014 – 2020”

Rozwój oferty kulturowej regionu jest jednym z celów koniecznych do osiągnięcia skutecznego wzrostu potencjałów województwa opolskiego. Do mocnych stron województwa opolskiego należą zarówno walory przyrodniczo – krajobrazowe jak i dziedzictwo kulturowe. W perspektywie finansowej 2014-2020 przewidziane jest podkreślenie atrakcyjności obiektów zabytkowych, historycznych i produktów turystycznych. Działania te obejmą też poprawę stanu technicznego obiektów dziedzictwa kulturowego. Wskazana jest także intensyfikacja szerokiej promocji dziedzictwa i kultury Śląska Opolskiego.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa narodowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami programowymi wykonanymi w gminie

Instrumentem kształtowania polityki przestrzennej gminy, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z ochrony dziedzictwa kulturalnego, jest nadal „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Praszka” przyjęty uchwałą nr 168/XVII/2000 Rady Miejskiej w Praszce z dnia 27 czerwca 2000 r. oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dla następujących miejscowości gminy zostały opracowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (opublikowane w Dzienniku Urzędowym Woj. Opolskiego z dnia 25 czerwca 2008 r., nr 44 poz. 1564):

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Głównej i Projektowanej w Przedmościu, stanowiący załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej w Praszce nr 156/XVI/2008 z 28 kwietnia 2008 r.
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ulic Mickiewicza i Kolorowej w Praszce, stanowiący załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej w Praszce nr 157/XVI/2008 z 28 kwietnia 2008 r.
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Skłodowskiej w Praszce, stanowiący załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej w Praszce nr 158/XVI/2008 z 28 kwietnia 2008 r.
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie zabudowy jednorodzinnej we Wierzbju, stanowiący załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej w Praszce nr 159/XVI/2008 z 28 kwietnia 2008 r.

Ponadto Gmina przystąpiła do sporządzenia:

- zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Praszka” uchwałą nr 250/XXVIII/2013 (przyjętą przez Radę Miejską dnia 25 kwietnia 2013 r.) oraz sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów przemysłowo-usługowych w obrębie Miasta Praszki uchwałą nr 134/XVIII/2016 (przyjętą przez Radę Miejską dnia 7 lipca 2016 r.).

W 2015 r. została przyjęta „Strategia rozwoju Gminy Praszka na lata 2015 – 2025”. Zakłada ona następujące cele strategiczne:

1. Zwiększenie poziomu partycypacji i zaangażowania społecznego oraz wzmocnienie tożsamości regionalnej.
2. Wzrost przedsiębiorczości i zatrudnienia oraz innowacyjności w rolnictwie i sektorze przedsiębiorczości.
3. Podniesienie poziomu dostępności i jakości usług edukacyjnych, zdrowotnych i włączenia społecznego.
4. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury publicznej i poszanowanie potrzeb środowiska naturalnego.
5. Wzrost efektywności zarządzania w samorządzie lokalnym oraz rozwój współpracy z otoczeniem.

Strategia Rozwoju Gminy Praszka na lata 2015–2025 wpisuje się w logikę interwencji Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo na poziomie:

1. Obszaru strategicznego I: Sprawne i efektywne państwo – poprzez wdrażanie działań zapewniających ład administracyjny, działań prowadzących do rozwoju kapitału społecznego oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych, w tym poprzez e-usługi i zwiększenie partycypacji społecznej.
2. Obszaru strategicznego II: Konkurencyjna gospodarka – poprzez rozwój kapitału ludzkiego, w tym w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy; zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i środowiska, w tym poprzez zwiększenie wykorzystania OZE, wzrost wydajności i zwiększenie innowacyjności gospodarki oraz silniejsze wykorzystanie technologii cyfrowych.
3. Obszaru strategicznego III: Spójność społeczna i terytorialna – poprzez zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych, zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych oraz podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii gminy

Zarys historii gminy, obejmujący obecne miasto Praszka wraz z 16 sołectwami został szczegółowo przedstawiony w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Praszka”.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Dziedzictwo kulturowe to ogół dorobku społeczeństwa w zakresie nauki, sztuki, architektury, oświaty, techniki, wytworzonego w trakcie jego historycznego rozwoju i przekazywanego z pokolenia na pokolenie.

Składa się nań zasób rzeczy nieruchomości i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, mającymi znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej.

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiane jest z architekturą i sztuką, jednak formy gospodarowania (np. sposoby uprawy roli), obyczaje towarzyskie, kulinaria i wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności stanowią również elementy dziedzictwa kulturowego.

Ze względu na szczególną wagę przypisywaną ochronie dziedzictwa kulturowego, uzyskała ona swoje umocowanie prawne, mające odzwierciedlenie również w regulacjach dotyczących opracowywania dokumentów z zakresu planowania przestrzennego. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w art. 10 stanowi, że w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w studium uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

Do zabytków nieruchomości, zgodnie z art. 6 ustawy o ochronie zabytków, zalicza się w szczególności:

- krajobrazy kulturowe,
- układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane,
- dzieła architektury i budownictwa,
- dzieła budownictwa obronnego,
- obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe,
- cmentarze,
- parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni,
- miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Do zabytków archeologicznych, zalicza się: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska i kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

5.2.3. Zabytki nieruchomości

Na terenie gminy Praszka znajduje się zespół zabytków nieruchomości, liczący łącznie 108 obiektów, ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, w tym 5 obiektów architektury i budownictwa, równocześnie wpisanych do Rejestru Zabytków województwa opolskiego.

5.2.4. Zabytki ruchome

Na terenie gminy Praszka znajduje się 5 zabytków ruchomych, znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.2.5. Zabytki techniki

Na terenie gminy Praszka znajduje się 1 nieruchomy zabytek techniki (kolejowa wież ciśnień) oraz 1 zabytek ruchomy techniki (parowóz z wagonem), oba są ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.2.6. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Praszka znajduje się 205 stanowisk archeologicznych, w tym 3 stanowiska są wpisane do Rejestru Zabytków Archeologicznych województwa opolskiego.

5.2.7. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej

Na terenie gminy Praszka znajduje się 6 zabytkowych układów zieleni kształtowanej, w tym 3 układy (cmentarze), są wpisane do Rejestru Zabytków województwa opolskiego.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do Rejestru Zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenia Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków (Dz. U. z 2011 r. Nr 113, poz. 661). Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia opolskiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych oraz tryb postępowania. Rozporządzenie określa tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek i pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, robót budowlanych w otoczeniu zabytku, badań archeologicznych, poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych w zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Rozporządzenie ponadto określa wymagane kwalifikacje jakie powinny posiadać osoby uprawnione do prowadzenia prac konserwatorskich badań architektonicznych lub archeologicznych, dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać osoby kierujące robotami budowlanymi, sposób potwierdzania posiadanych kwalifikacji i dodatkowych wymagań, standardy dotyczące dokumentacji prowadzonych prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.

Na terenie gminy Praszka znajdują się 5 obiektów architektury i budownictwa wpisanych do Rejestru Zabytków:

1. Praszka - synagoga, ul. Piłsudskiego 27, 1 połowa XIX w. wpisana do Rejestru Zabytków pod poz. 524-XI-64 decyzją z dnia 1.03.1950 r., nr 312/67 z dnia 30.12.1967 r. oraz nr 223/76.
2. Kowale - kościół parafialny p.w. św. Wojciecha, 1833-34 r. wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 944/67 z dnia 30.12.1967 r. i nr 208/76 oraz
3. Kowale - dzwonnica przy kościele parafialnym, 1833-34 r. wpisana do Rejestru Zabytków pod poz. 945/67 z dnia 30.12.1967 r. oraz nr 208/76.
4. Wierzbie - kościół parafialny p.w. św. Leonarda XVI, XVIII w. wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 974/67 z dnia 30. 12. 1967 r. oraz nr 237/76.
5. Praszka - dom, Plac Grunwaldzki 26 - początek XX w. wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 217/2014 z dnia 15.04.2014 r.

W Gminie Praszka znajdują się 3 zabytkowe stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru Zabytków:

1. Kowale stan. nr 8 - średniowieczny gródek stożkowaty, wpisany do Rejestru Zabytków pod nr Ks. Aa 2/98.
2. Kowale stan. nr 28 - osada produkcyjna? wielokulturowa, wpisana do Rejestru Zabytków pod nr Ks. A /282.
3. Przedmość stan. nr 1 - cmentarzyko wielokulturowe, wpisane do Rejestru Zabytków pod nr Ks. A /329.

Ponieważ gródek stożkowaty w Kowalach jest jedynym stanowiskiem archeologicznym naziemnym i częściowo czytelnym w terenie (kopiec, fosa) założono dla niego dodatkowo kartę ewidencyjną GEZ.

W obrębie Gminy Praszka znajdują się 3 zabytkowe układy zieleni kształtowanej w postaci cmentarzy parafialnych:

1. Praszka – cmentarz parafialny rzymsko-katolicki – ul. Kaliska, lata 20-te XIX w., wpisany do Rejestru Zabytków pod poz.. A/501/89 decyzją z dnia 2. 11. 1989 r.

2. Praszka – cmentarz żydowski – Al. Kard. Wyszyńskiego, ok poł. XIX w. – wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. A/500/89 decyzja z dnia 2 listopada 1989 r.

3. Przedmość – cmentarz parafialny rzymsko katolicki, 1920 r., wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. A/503/89 z dnia 2 listopada 1989 r.

5.4. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków

Zgodnie z art. 21 z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenia Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków „ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”. Ewidencją zostają objęte zespoły o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Obowiązek prowadzenia Gminnej Ewidencji Zabytków nieruchomości spoczywa na burmistrze miasta i gminy (art. 22 pkt 4 ustawy z 23.7.2003).

Gmina Praszka posiada Ewidencję, która zgodnie z wymogami jest zbiorem kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych równocześnie w wojewódzką ewidencją zabytków. Gminna Ewidencja nie jest dokumentem zamkniętym, winna być uzupełniana i weryfikowana. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami.

Na terenie gminy Praszka Ewidencją objęto 108 obiektów zabytkowych.

ZABYTKI MIASTA PRASZKA

1. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia MNP, ul. Senatorska
2. Dawna synagoga, ob. MDK, ul. Piłsudskiego 27
3. Kapliczka p.w. św. Jana Nepomucena, ul. Kaliska, koło nr 19
4. Kapliczka przydrożna, ul. 3 Maja
5. Cmentarz parafialny rzymsko – katolicki, ul. Kaliska
6. Ogrodzenie cmentarza parafialnego rzymsko - katolickiego
7. Pomnik ku czci bohaterów powstań i II wojny światowej na cmentarzu parafialnym
8. Nagrobek Leona Dobrowolskiego na cmentarzu parafialnym
9. Cmentarz żydowski, ul. Wyszyńskiego
10. Pomnik ku czci Żydów wymordowanych w 1942 r. na cmentarzu żydowskim
11. Dawna stacja kolejowa PKP, ul. Słoneczna 2
12. Kolejowa wieża ciśnień, ul. Słoneczna, za nr 6
13. Dwa domy kolejowe w zespole stacji PKP, ul. Słoneczna 4 i 6
14. Park miejski ze studnią i pomnikiem, Plac Grunwaldzki
15. Plac Grunwaldzki 1 - dom
16. Plac Grunwaldzki 2 - dom
17. Plac Grunwaldzki 3 - dom
18. Plac Grunwaldzki 4 - dom
19. Plac Grunwaldzki 5 - dom
20. Plac Grunwaldzki 6 - dom
21. Plac Grunwaldzki 7 - dom
22. Plac Grunwaldzki 8 - dom, ob. klasztor Sióstr Służebniczek Felicjanek
23. Plac Grunwaldzki 9 - dom
24. Plac Grunwaldzki 10 - dom

25. Plac Grunwaldzki 11 - dom
26. Plac Grunwaldzki 12 - dom
27. Plac Grunwaldzki 13 - Urząd Miasta i Gminy
28. Plac Grunwaldzki 14 - dom
29. Plac Grunwaldzki 15 - Muzeum i Biblioteka
30. Plac Grunwaldzki 16 - dom
31. Plac Grunwaldzki 17 - dom
32. Plac Grunwaldzki 18 - dom
33. Plac Grunwaldzki 19 - dom
34. Plac Grunwaldzki 20 - dom
35. Plac Grunwaldzki 21 - dom
36. Plac Grunwaldzki 22 - dom
37. Plac Grunwaldzki 23, 23 A - dom
38. Plac Grunwaldzki 24 - dom
39. Plac Grunwaldzki 25 - dom
40. Plac Grunwaldzki 26 - dom
41. Plac Grunwaldzki 27 - dom
42. Ul. Prusa 4 - dom
43. Ul. Senatorska 5 - dom
44. Ul. Senatorska 15 - dom
45. Ul. Senatorska 17 - dom
46. Ul. Senatorska 24 - dom
47. Ul. Senatorska 34 - dom
48. Ul. Słowackiego 11 - dom
49. Ul. Warszawska 2 - dom
50. Ul. Warszawska 6 - dom
51. Dawna strażnica wojsk rosyjskich, ob. szkoła podstawowa nr 3, ul. Fabryczna 16
52. Dawna cerkiew i koszary wojsk rosyjskich, ob. sala gimnastyczna
53. Parowóz z wagonem osobowym, ul. Piłsudskiego/Kościuszki

ALEKSANDRÓW

54. Dom, nr 1
55. Stodoła, koło nr 7
56. Dawna szkoła, ob. siedziba Rady Sołeckiej, nr 8
57. Dom, nr 10
58. Dom i budynek gospodarczy, nr 14
59. Dom, nr 16
60. Dom i budynek gospodarczy, nr 18

BRZYZINY

61. Dawna szkoła, ob. dom, nr 88

GANA

62. Dom, nr 40

63. Dom, nr 136

KOWALE

64. Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha

65. Dzwonnica przy kościele parafialnym

66. Kapliczka przydrożna, ul. Ożarowska, koło nr 91-93

67. Dawna remiza strażacka, ul. Ożarowska, koło nr 77

68. Dawna gospoda, ob. sklep, ul. Ożarowska, nr 79

69. Dom, ul. Ożarowska, nr 8

70. Dom, ul. Ożarowska, nr 116

71. Dom, ul. Wieluńska 133

72. Średniowieczny gródek stożkowaty, koło ul. J.P.II / Ożarowska

73. Aleja parkowa, ul. Ożarowska, za nr 2

PRZEDMOŚĆ

74. Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi Śląskiej, ul. Równoległa

75. Dzwonnica przy kościele parafialnym

76. Cmentarz parafialny rzymsko – katolicki, ul. Sportowa

77. Dom i stodoła, ul. Brzozowa 9

78. Dom, ul. Wrzosowa 2

79. Dom i budynek gospodarczy, ul. Główna 30

80. Dom, ul. Główna 62

81. Dom, ul. Równoległa 15

82. Dom, ul. Równoległa 24

83. Dom, ul. Równoległa 27

84. Dom, ul. Równoległa 38

85. Dom, ul. Równoległa 53

86. Dom, ul. Równoległa 66

87. Dom, ul. Równoległa 68

88. Dom, ul. Równoległa 71

MARKI

89. Leśniczówka

SOŁTYSY

90. Dom, nr 15

91. Dom, nr 19

STROJEC

92. Kaplica rzymsko-katolicka p.w. św. Katarzyny, ul. Długa
93. Gorzelnia w dawnym zespole folwarcznym, ul. Ogrodowa
94. Obora w dawnym zespole folwarcznym, ul. Ogrodowa
95. Stajnia w dawnym zespole folwarcznym, ul. Częstochowska 101
96. Dom, ul. Częstochowska 83
97. Dom, ul. Słoneczna 20
98. Dawna rządcówka Potockiego, ul. Stanisławka 4

SZYSZKÓW

99. Kaplica rzymsko-katolicka p.w. św. Jana Nepomucena

WIERZBIE

100. Kościół parafialny p.w. św. Leonarda Opata
101. Dzwonnica przy kościele parafialnym
102. Ogrodzenie zespołu kościelnego
103. Dawna plebania, nr 45
104. Cmentarz parafialny rzymsko - katolicki
105. Dom, nr 63
106. Dom, nr 66
107. Dom, nr 154

WYGIELDÓW

108. Dom, nr 10.

5.4.1. Obiekty do wykreślenia z Ewidencji

Aktualnie do wykreślenia kwalifikuje się 17 kolejnych obiektów, dzisiaj już nieistniejących lub przebudowanych z całkowitą utratą pierwotnych cech zabytkowych. Są to następujące obiekty:

- Praszka, ul. Sienkiewicza 3 – dom - rozebrany w 2013 r.
- Praszka, ul. Warszawska 3 – dom - rozebrany po 2012 r.
- Praszka, ul. Warszawska 11 – dom - rozebrany po 2012 r.
- Praszka, ul. Warszawska 20 - rozebrany w 2012 r.
- Praszka, ul. Warszawska 22 - rozebrany w 2013 r.
- Praszka, ul. Warszawska 39 – dom - przebudowany z utratą cech zabytkowych
- Aleksandrów, nr 4 – dom - przebudowany z utratą cech zabytkowych
- Kowale, ul. Ożarowska 82 – dom - przebudowany z utratą cech zabytkowych
- Kowale, ul. Wieluńska 99 – dom - rozebrany po 2012 r.
- Przedmość, ul. Brzozowa 11 – dom - rozebrany po 2012 r.
- Przedmość, ul. Brzozowa 13 – dom - rozebrany po 2012 r.
- Przedmość, ul. Główna 28 – dom - rozebrany po 2012 r.
- Przedmość, ul. Równoległa 75 – dom - przebudowany z utratą cech zabytkowych
- Strojec, ul. Częstochowska 39 – dom - rozebrany w 2016 r.
- Wierzbie, nr 68 – dom - przebudowany z utratą cech zabytkowych

- Wierzbie, nr 155 – dom - rozebrany po 2012 r.
- Wierzbie, nr 170 – dom - rozebrany po 2010 r.

Dla obiektów tych zostaną sporządzono wnioski o wykreślenie i po ich akceptacji przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków te będą wykreślone z Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.4.2. Rozszerzenie Gminnej Ewidencji Zabytków

W ramach aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków proponuje się jej rozszerzenie o 3 zabytkowe obiekty nieujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Są to następujące obiekty:

- Praszka – ul. Fabryczna 16 - dawna strażnica wojsk rosyjskich, ob. szkoła podstawowa nr 3,
- Praszka – ul. Fabryczna 16 - dawna cerkiew i koszary wojsk rosyjskich, ob. szkolna sala gimnastyczna,
- Strojec – ul. Stanisławki 4 - dawna rządcówka Potockiego, później rodzinny dom dziecka, obecnie dom mieszkalny.

Dla tych trzech zabytkowych obiektów wykonano karty adresowe, a obiekty te zostały włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.4.3. Zabytki archeologiczne

Szczegółowe przepisy ochrony zabytków archeologicznych, zawarte zostały w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 r., Nr 152, poz. 1568 z późniejszymi zmianami) i w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. Nr 162, poz. 1568). Zasady ochrony konserwatorskiej w zakresie archeologii dotyczą głównie archeologicznych zabytków nieruchomości.

Celem ochrony **stanowiska archeologicznego**, jako zabytku nieruchomego, jest zachowanie relikwów znajdujących się pod warstwą orną. Tak zlokalizowany zabytek archeologiczny narażony jest bowiem na ciągłe niszczenie (np. głęboka orka) lub jednorazowe zniszczenie (np. inwestycja ziemna). Dlatego przepisy ww. ustawy i w/w rozporządzenia określają zasady prowadzenia działań ziemnych (inwestycyjnych) w obszarze stanowisk archeologicznych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu. Przede wszystkim zasady te muszą być uwzględnione w mpzp. czyli w dokumentach prawa miejscowego.

Projekty inwestycji winny być opiniowane lub uzgadniane z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jeżeli tego wymagają przepisy musi być wydane inwestorowi pozwolenie konserwatorskie na prace ziemne, a archeologowi prowadzącemu nadzór pozwolenie na badania archeologiczne.

W obszarach stanowisk archeologicznych i w ich bezpośrednim otoczeniu można wykonywać wszystkie prace ziemne pod warunkiem prowadzenia nadzoru archeologicznego i ratowniczych badań wykopaliskowych.

W myśl przepisów w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochroną konserwatorską objęte są wszystkie stanowiska archeologiczne zlokalizowane na obszarze gminy Praszka.

Stanowiska archeologiczne objęte Archeologicznym Zdjęciem Polski.

W obrębie Gminy Praszka znanych jest 205 stanowisk ujętych w wojewódzkiej ewidencji stanowisk archeologicznych, w tym 3 stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa opolskiego. Wszystkie chronione są zgodnie z prawem miejscowym.

Poniżej w układzie tabelarycznym podane są wszystkie stanowiska archeologiczne znajdujące się na terenie Gminy Praszka. Wymienione są w kolejności numeracji stanowisk w obrębie miejscowości z określeniem ich lokalizacji według numeracji działek z Ewidencji Gruntów. Część stanowisk nie posiada określonej lokalizacji, pozwalającej na umiejscowienie danego stanowiska, jednak znajdują się one w Ewidencji Zabytków Archeologicznych prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu.

Lp.	Miejscowość	Nr st. w mie	Typ stanowiska - funkcja	Chronologia - kultura Nr rejestru zabytków	Lokalizacja
1.	Brzeziny	1	Punkt osadniczy	średniowiecze	Dz. Gr. nr 67
2.	Kiczmachów	1	Ślad osadnictwa, osada	neolit?, pradziej, XIV-XV w.	Ok. 700 m na E od stacji kolej. Kowale

3.	Kiczmachów	2	Osada	XIV-XV w.	Ok. 700 m na E od pkt wysokościowego 199,1
4.	Kik	1	Osada, ślad osadnictwa	kult. przeworska (okres wpływów rzymskich), XIV-XV w., pradzieje	Ok. 650 m na NW od pkt wysokościowego 190,9
5.	Kik	2	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 500 m na NW od pkt wysokoś. 190,9
6.	Kik	3	Osada	XIV-XV w.	Ok. 350 m na NW od pkt wysokoś. 190,9
7.	Kik	4	Ślad osadnictwa	kultura łużycka (epoka brązu)	Ok. 350 m na N od pkt wysokościowego 190,9
8.	Kik	5	Osada	XIV-XV w.	Ok. 200 m na W od pkt wysokościowego 190,9
9.	Kik	6	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Przy punkcie wysokościowym 190,9
10.	Kik	7	Ślad osadnictwa, osada	kultura łużycka (epoka brązu), XIV-XV w.	Ok. 150 m na E od pkt wysokościowego 179,6
11.	Kik	8	Osada	kultura łużycka (epoka brązu), XIV-XV w.	Ok. 350 m na S od pkt wysokościowego 190,9
12.	Kik	9	Osada	XIV-XV w.	Ok. 500 m na SE od pkt wysokoś. 190,9
13.	Kik	10	Osada	XIV w.	Ok. 650 m na SW od pkt wysokoś. 195,1
14.	Kik	11	Ślad osadnictwa	epoka kamienia, kultura łużycka (epoka brązu)	Ok. 750 m na SE od pkt wysokoś. 190,9
15.	Kik	12	Ślad osadnictwa	pradzieje, wczesne średniow., XIV-XV w.	Ok. 100 m na W od drogi Kik - Wróblew
16.	Kik	13	Osada	kultura łużycka (III-IV okres epoki brązu)	Ok. 200 m na E od drogi Kik - Wróblew
17.	Kowale	1	Skarb	kultura łużycka	Ok. 350 m na W od krzyża stoj. na pocz. wsi
18.	Kowale	2	Cmentarzysko?	kultura łużycka	Brak lokalizacji
19.	Kowale	3	Skarb	po 1663 r.	Brak lokalizacji
20.	Kowale	4	Ślad osadnictwa	średniowiecze	Dz. Gr. nr 114/14
21.	Kowale	5	Ślad osadnictwa	póź. średniow, nowożyt.	Dz. Gr. nr 111, 184/4
22.	Kowale	6	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 114/8, 114/9
23.	Kowale	7	Osada, ślad osadnictwa	średniowiecze, pradzieje	Dz. Gr. nr 144/44, 114/36, 115
24.	Kowale	8	Gródek	średniowiecze	Dz. Gr. nr 114/36, 114 /37 Ks. Aa 2/89
25.	Kowale	9	Osada hutnicza, ślad osadnictwa	kult. przewor. (okr. wpl. rzym.) wczes. średniow, średniowiecze, pradzieje	Dz. Gr. nr 114/3, 114/6
26.	Kowale	10	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 200, 201, 202, 203
27.	Kowale	11	Ślad osadnictwa	póź. średniow, nowożyt.	Dz. Gr. nr 283, 284/2
28.	Kowale	12	Osada, ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 200 m na E od szkoły w Kowalach
29.	Kowale	13	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV	Dz. Gr. nr 221, 222
30.	Kowale	14	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 400 m na NE od szkoły w Kowalach
31.	Kowale	15	Ślad osadnictwa	pradzieje, późne średn. XIV-XV, nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 200 m na N od szkoły w Kowalach

32.	Kowale	16	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 215,217
33.	Kowale	17	Ślad osadnictwa.	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 200 m na W od szkoły w Kowalach
34.	Kowale	18	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 50 m na N od szkoły w Kowalach
35.	Kowale	19	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 450 m na NW od szkoły w Kowalach
36.	Kowale	20	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 500 m na NE od szkoły w Kowalach
37.	Kowale	21	Ślad osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV w.	Ok. 200 na E od pkt wysokościowego 206,5
38.	Kowale	22	Ślad osadnictwa	nowożytn. XVI-XVIII	Dz. Gr. nr 97
39.	Kowale	23	Ślad osadnictwa	pradzieje, późne średniow, nowożytność	Dz. Gr. nr 95/1, 95/2
40.	Kowale	24	Ślad osadnictwa	okres wpl. rzymskich, późne średn. XIV-XV	Dz. Gr. nr 88, 89
41.	Kowale	25	Ślad osadnictwa	okr. wpl. rzyms., wczes. i późne średn., nowożyt.	Dz. Gr. nr 84/4
42.	Kowale	26	Osada, ślad osadnictwa	kult. przeworska (okres wpl. rzyms.), średniow.	Dz. Gr. nr 20, 21
43.	Kowale	27	Ślad osadnictwa	epoka kamienia, kultura łużycka, późne średniowiecze XIV-XV w.	Dz. Gr. nr 16
44.	Przedmość	28	Ślad osadn., osada? produkcyjna, osada	kult. łużyc. i przewors., (okres wpływów rzymskich), pradzieje	Dz. Gr. nr 11 Ks. A/282
45.	Kowale	29	Osada	kult. łużyc. i przewors., (okres wpływ. rzyms.), wczes. średn., pradzieje	Dz, gr. nr 7, 8
46.	Kowale	30	Ślad osadnictwa	ep. kam, kult łużyc, okr. wpl. rzym., śred., pradz.	Dz. Gr. Nr 145
47.	Kowale	31	Huta szkła?	?	Przy pkie wys. 183,6
48.	Kowale	32	Ślad osadnictwa	okres wpl. rzymskich, późne średniowiecze	Ok. 300 m na N od pkt wysokościowego 189,6
49.	Kowale	33	Ślad osadnictwa	okres wpl. rzymskich, późne średn. XIV-XV	Ok. 500 m na E od pkt wysokościowego 189,6
50.	Kowale	34	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. gr nr 112
51.	Kowale	35	Ślad osadnictwa	nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 89
52.	Kowale	36	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 117, 118
53.	Kowale	37	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 120,121
54.	Kowale	38	Pole szybowe	XV ?/-XIX w.	Dz. Gr. nr 120/1-4, 7, 120/9-14, 16, 121/2
55.	Kowale	39	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV	Dz. Gr. nr 33, 34
56.	Kowale	40	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 700 m na W od pkt wysokościowego 209,1
57.	Kowale	41	Osada	XIV - XV w.	Ok. 1000 m na E od pkt wysokoś. 199,1
58.	Kowale	42	Osada	XIX-XV w.	Ok. 1000 m na SE od pkt wysokościow 199,1
59.	Kowale	43	Ślad osadnictwa	XIX-XV w.	Ok. 200 m na E od pkt wysokościowego 203,0

60.	Kowale	44	Ślad osadnictwa, osada	pradzieje, XIV-XV w.	Ok. 600 m na SE od pkt wysokość. 199,1
61.	Kowale	45	Osada	kult. przewors. (okr wpl. rzyms?), XIV-XV w.	Ok. 500 m na W od pkt wysokościowego 203,0
62.	Kowale	46	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 900 m na NW od pkt wysokość. 203,0
63.	Kowale	47	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 850 m na W od pkt wysokościowego 203,0
64.	Kowale	48	Osada	XIV-XV w.	Ok. 850 m na SW od stacji kolejow. Kowale
65.	Kowale	49	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 800 m na SW od stacji kolejow. Kowale
66.	Kowale	50	Osada	XIV-XV w.	Ok. 500 m na SE od pkt wysokość. 200,8
67.	Kozioł	1	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 1000 m na SE od pkt wysokość. 198,0
68.	Kozioł	2	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 1100 m na SE od pkt wysokość. 198,0
69.	Kozioł	3	Osada	XIV-XV w.	Ok. 900 m na W od pkt wysokościowego 207,8
70.	Kozioł	4	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 600 m na W od pkt wysokościowego 207,8
71.	Kozioł	5	Osada	XIV-XV w.	Ok. 750 m na SW od pkt wysokość. 207,8
72.	Kozioł	6	Osada	XIV-XV w.	Ok. 500 m na SW od pkt wysokość. 207,8
73.	Praszka	1	Cmentarzyska ciałopalne	kult. łużycka (V okres epoki brązu/halsztadt)	Przy ul. Kaliskiej, na ter. POLMO i LO w Pr
74.	Praszka	2	Cmentarzysko ciałopal, ślad osad.	kultura łużycka, wczesne średniowiecze	Ok. 850 m na NW od kościoła w Praszce
75.	Praszka	3	Osada, ślad osadnictwa	kultura. łużycka, średniowiecze, pradzieje	Ok. 750 m na NW od kościoła w Praszce
76.	Praszka	4	Osada	kult. pucharów lejkowatych i ceramiki sznurow.	Ok. 500 m na SE od punktu wysokość. 194,3
77.	Praszka	5	Ślad osadnictwa	mezolit	Brak lokalizacji
78.	Praszka	6	Skarb	okres wpl. rzymskich	Brak lokalizacji
79.	Praszka	7	Skarb	po 1434 r.	Brak lokalizacji
80.	Praszka	8	Skarb	okres wczesnopiastowski	Brak lokalizacji
81.	Praszka	9	Ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	Brak lokalizacji
82.	Praszka	10	Ślad osadnictwa	kult. łużyc. (okr. lateński)	Brak lokalizacji
83.	Praszka	11	Ślad osadnictwa	epoka brązu, okres lateński, okres wpływów rzyms., wczes. średnio.	Brak lokalizacji
84.	Praszka	12	Ślad osadnictwa	XVI w.	Na rynku, ok.200 na E od kościoła
85.	Praszka	13	Ślad osadnictwa	?	Ok. 700 m na SE od pkt wysokość. 193,2
86.	Praszka	14	Ślad osadnictwa	wczesne i późne średniowiecze	Ok. 500 m na NW od kościoła w Praszce
87.	Praszka	15	Osada, ślad osadnictwa	kult. łużycka, V okres brązu/halsztat, pradzieje	Ok. 400 m ns NE od stacji kolejow. Praszka
88.	Praszka	16	Ślad osadnictwa	średniowiecze, nowożytność	Ok. 500 m na NE od stacji kolejow. Praszka
89.	Praszka	17	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 50 na E od stacji kolejowej Praszka

90.	Praszka	18	Ślad osadnictwa	wczesne i późne średniowiecze	Ok. 200 m na S od stacji kolejow. Praszka
91.	Praszka	19	Osada?, ślad osadnictwa	średniowiecze, nowożytność	Na S i E od cmentarza w Praszce
92.	Praszka	20	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 250 m na NW od stacji kolejow Zawisna
93.	Praszka	21	Ślad osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV w.	Ok. 500 m na NW od stacji kolejow Zawisna
94.	Praszka	22	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 750 m na W od stacji kolejow Zawisna
95.	Praszka	23	Ślad osadnictwa	kultura łużycka, średniowiecze	Ok. 500 m na SW od stacji kolejowej
96.	Praszka	24	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 750 m na SW od kościoła w Praszce
97.	Praszka	25	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 850 m na S od stacji kolejow Zawisna
98.	Praszka	26	Ślad osadnictwa	wczesne i późne średniow., nowożytność	Ok. 500 m na NE od pkt wysokoś. 189,3
99.	Praszka	27	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 200 na W od krzyża k/szosa Prasz-Szys
100.	Praszka	28	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 500 m na NW od pkt wysokoś. 203,6
101.	Praszka	29	Ślad osadnictwa	średniowiecze, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 750 m na N od pkt wysokościowego 203,6
102.	Praszka	30	Ślad osadnictwa	średniowiecze, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 500 m na NE od pkt wysokoś. 210,6
103.	Praszka	31	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 363
104.	Praszka	32	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 425
105.	Praszka	33	Ślad osadnictwa	średniowiecze, nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 500 m na NE od pkt wysokoś. 193,2
106.	Praszka	34	Ślad osadnictwa	średniowiecze, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 100 m na N od dr. z Praszki do Skotnicy
107.	Praszka	35	Ślad osadnictwa	wczesne i późne średniow., nowożytność	Ok. 350 m na NE od pkt. wysokoś. 194,1
108.	Prosna	1	Punkt osadniczy	średniowiecze	Dz. Gr. nr 58/1
109.	Prosna	2	Ślad osadnictwa, punkt osadniczy	kultura łużycka, średniowiecze	Dz. Gr. nr 63/1
110.	Prosna	3	Punkt osadniczy	średniowiecze	Dz. Gr. nr 137/3
111.	Przedmość	1	Ślad osadnictwa, cmentarzysko, osada, ślad osadniczy	ep. kam., kult. łużycka (okr. lateński), kult. przeworska, wczes. i późne śred., pradzieje, nowożyt.	Dz. Gr. nr 655/1 Ks. A/329
112.	Przedmość	2	Ślad osadnictwa	kult. łużycka (halsztat), pradzieje	Ok. 1100 m na NS od pkt wysokoś. 195,1
113.	Przedmość	3	Ślad osadnictwa	kultura łużycka, XIV-XV w.	Ok. 450 m na NE od pkt wysokoś. 190,0
114.	Przedmość	4	Osada	XIV – XV w.	Przy pkie wysokoś. 185,5
115.	Przedmość	5	Osada, ślad osadnictwa	kultura łużycka?, XIV-XV w.	Ok. 200 m na SW od pkt wysokoś. 190,0
116.	Przedmość	6	Osada	XIV – XV w.	Ok. 1000 m na W od pkt wysokoś. 197,0

117.	Przedmość	7	Osada	kult. łużycka (V okres epoki brązu/halsztat)	Ok. 750 m na NW od pkt wysokość. 190,0
118.	Przedmość	8	Ślad osadnictwa	XIV- XV w.	Ok. 200 m na SE od mostku nad ciekim wodn. ze wsi Motyl.
119.	Przedmość	9	Osada	XIV- XV w.	Ok. 150 m na SW od mostku nad ciekim wodn. ze wsi Motyl
120.	Przedmość	10	Osada, ślad osadnictwa	kultura łużycka, pradzieje, wczesne średniowiecze	Ok. 500 m na W od centrum Śmiałek, ok. 750 m na E od Proсны
121.	Przedmość	11	Osada	kultura łużycka	Ok. 150 m na E od pkt wysokościowego 182,0
122.	Przedmość	12	Osada	XIV – XV w.	Ok. 450 m na E od pkt wysokościowego 182,0
123.	Przedmość	13	Ślad osadnictwa	kultura łużycka (epoka brązu)	Ok. 650 m na SE od pkt wysokość. 182,0
124.	Przedmość	14	Osada	kult. łużycka (V okres epoki brązu/halsztat)	Ok. 500 m na S od pkt wysokościowego 182,0
125.	Przedmość	15	Osada, ślad osadnictwa	pradzieje, IX-X w, XIV-XV w	Ok. 1000 m na NW od kościoła w Przedmoś.
126.	Przedmość	16	Osada	2 połowa XIII-XIV w.	Ok. 750 m na NW od kościoła w Przedmoś.
127.	Przedmość	17	Osada	XIV – XV w.	Ok. 100 m na W od szosy Przedmość-Śmiałki
128.	Przedmość	18	Ślad osadnictwa, osada	epoka kamienia, pradzieje, XIV w.	Ok. 600 m na NW od kościoła w Przedmościu
129.	Przedmość	19	Osada	XIV – XV w.	Ok. 250 m na NW od kościoła w Przedmoś.
130.	Przedmość	20	Ślad osadnictwa	XIV – XV w.	Ok. 200 m na S od kościoła w Przedmoś.
131.	Przedmość	21	Ślad osadnictwa	kultura łużycka	Ok. 350 m na SE od kościoła w Przedmoś.
132.	Przedmość	22	Ślad osadnictwa, osada	kultura łużycka (III okres epoki brązu), XIV-XV w.	Ok. 150 m na E od mostku nad Prosną na drod. Przedmość-Krzyżancko.
133.	Przedmość	23	Ślad osadnictwa	pradzieje, XIV-XV w.	Ok. 750 m na W od pkt wysokościowego 193,5
134.	Przedmość	24	Osada, ślad osadnictwa	kult. łużycka, przewors, (okres wpływów rzyms.) pradzieje	Ok. 200 m na NW od kapliczki przy szosie Przedmość - Praszka
135.	Przedmość	25	Osada, ślad osadnictwa	kultura łużycka (epoka brązu) XIV-XV w.	Ok. 200 m na SW od kapliczki przy szosie Przedmość - Praszka
136.	Przedmość	26	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 250 m na NW od pkt wysokość. 193,5
137.	Przedmość	27	Osada	kultura przeworska (póź. okres wpływów rzyms.)	Ok. 500 m na NE od pkt wysokość. 193,5
138.	Przedmość	28	Ślad osadnictwa	epoka kamienia, XIV-XV w.	Ok. 700 m na NW od pkt wysokość. 193,5
139.	Przedmość	29	Osada	XIV-XV w.	Ok. 450 m na SW od pkt wysokość. 197,8
140.	Przedmość	30	Osada	XIV-XV w.	Ok. 750 m na E od kościoła w Przedmoś.

141.	Przedmość	31	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 600 m an NW od pkt wysokość. 197,8
142.	Przedmość	32	Ślad osadnictwa	pradzieje, XIV-XV w.	Ok. 300 m na NE od kościoła w Przedmoś.
143.	Przedmość	33	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 500 ma na SW od pkt wysokość. 188,8
144.	Przedmość	34	Osada	XIV-XV w.	Ok. 350 ma na N od kościoła w Przedmoś.
145.	Przedmość	35	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 750 m na N od kościoła w Przedmoś.
146.	Przedmość	36	Osada	XIV-XV w.	Ok. 100 m na E od drogi Przedm.-Śmiałki
147.	Przedmość	37	Osada	XIV-XV w.	Ok. 250 m na SW od pkt wysokość. 185,5
148.	Przedmość	38	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 200 m na W od pkt wysokość. 188,8
149.	Przedmość	39	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 200 m na S od pkt wysokościow. 188,8
150.	Przedmość	40	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 300 m na SE od pkt wysokość. 188,8
151.	Przedmość	41	Osada	XIV w.	Ok. 150 m na E od pkt wysokościow. 188,8
152.	Przedmość	42	Osada	XIV-XV w.	Ok. 300 m na SW od pkt wysokość. 193,0
153.	Przedmość	43	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 500 m na S od pkt wysokościow. 193,0
154.	Przedmość	44	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 750 m na SE od pkt wysokość. 193,0
155.	Przedmość	45	Ślad osadnictwa	XIV-XV w.	Ok. 600 m na NW od pkt wysokość. 200,8
156.	Przedmość	46	Osada	XIV-XV w.	Ok. 700 m na SE od pkt wysokość. 193,0
157.	Wygielków	1	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	Dz. Gr. nr 17
158.	Wygielków	2	Punkt osadniczy	średniowiecze	Dz. Gr. nr 57/2, 58/2
159.	Rosochy	1	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 650 m na E od pkt wysokościowego 210,6
160.	Rosochy	2	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 350 m na SE od pkt wysokość. 210,6
161.	Rozterk	1	Pole szybowe	nowożytność XVI-XVIII w.	Między punktami wysokość. 196,8 a 195,6
162.	Rozterk	2	Ślad osadnictwa	okres wpł. rzyms?, póź. średniow, nowożytność	Ok. 200 m na SW od pkt wysokość. 193,7
163.	Rozterk	3	Ślad osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV w.	Ok. 200 m na S od szosy Praszka – Rozterk
164.	Rozterk	4	Ślad osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV w.	Ok. 450 m na SE od pkt wysokość. 195,0
165.	Rozterk	5	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 250 na SE od pkt wysokościowego 195,6
166.	Skotnica	1	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 500 m na SW od pkt wysokość. 195,0
167.	Skotnica	2	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożyt. XVI-XVIII w.	Ok. 300 m na E od mostków nad Wyderką
168.	Skotnica	3	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 200 m na SW od pkt wysokość. 189,0
169.	Skotnica	4	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 350 m na NE od kaplicz. w centrum wsi

170.	Skotnica	5	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 650 m na N od kapliczki przy szosie Praszka - Strojec
171.	Skotnica	6	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 350 m na NW od pkt wysokość. 201,6
172.	Sołtysy	1	Osada	póź. średniow., nowożyt.	Dz. Gr. nr 64, 65
173.	Sołtysy	2	nieokreślona	nieokreślona	Przy drodze Praszki do Wielunia
174.	Sołtysy	3	Osada	póź. średn. XIV-XV w.	Dz. Gr. nr 65/2
175.	Strojec	1	Osada	średniowiecze XIII w.	
176.	Strojec	2	Pole szybowe	do końca XIX w.	Ok. 600 m na SE od pkt wysokość. 201,6
177.	Strojec	3	Huta żelaza	XVIII-XX w.	Hałdy na S od wsi
178.	Strojec	4	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 850 m na E od pkt wysokość. 200,0
179.	Strojec	5	Ślad osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV w.	Ok. 100 m na NE od skrzyż. drogi Strojec-Skotnica i Stroj.-Prasz.
180.	Strojec	6	Ślad osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV w.	Ok. 350 m na E od skrzyż. drogi Strojec-Skotnica i Stroj.-Prasz.
181.	Strojec	7	Ślad osadnictwa	nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 600 m na E od skrzyż. drogi Strojec-Skotnica i Stroj.-Prasz
182.	Strojec	8	Ślad osadnictwa, osada	kult. przewor, pradzieje, póź. średniow. XIV-XV	Dz. Gr. nr 225, 226, 227
183.	Szyszków	1	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	Dz. Gr. nr 288
184.	Szyszków	2	Punkt osadniczy	średniowiecze, nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 340/2, 341/2, 388
185.	Szyszków	3	Ślad osadnictwa	pradzieje, późne średniowiecze, nowożytność	Ok. 350 m na NE od pkt wysokość. 203,6
186.	Szyszków	4	Ślad osadnictwa	średniowiecze	Ok. 200 m na NW od kapliczki przy szosie Praszka - Szyszków
187.	Szyszków	5	Ślad osadnictwa	późne średn. XIV-XV, nowożytność XVI-XVIII w.	Ok. 150 m na W od kapliczki przy szosie Praszka - Szyszków
188.	Wierzbie	1	Osada	kult. łużycka (V okr. ep. brązu), póź. średn. XIV-XV, nowoż. XVI-XVIII	Dz. Gr. nr 123, 124, 125
189.	Wierzbie	2	Ślad osadnictwa	póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 163
190.	Wierzbie	3	Ślad osadnictwa	póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 137,138
191.	Wierzbie	4	Osada	póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 57, 58, 59
192.	Wierzbie	5	Osada	póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 457, 459, 469
193.	Wierzbie	6	Osada	póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr
194.	Gana	1	Osada	póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 1, 3
195.	Gana	2	Ślad osadnictwa, osada	kult. przewor? (okr. wpl. rzyms.), póź. średn. XIV-XV w, nowożytność	Dz. Gr. nr 162, 164
196.	Gana	3	Ślad osadnictwa	mezolit	Dz. Gr. nr 357, 358

197.	Gana	4	Ślad osadnictwa, osada	kult. przewor.?, pradzieje, póź. średn. XIV-XV	Dz. Gr. nr 295, 296
198.	Gana	5	Ślad osadnictwa, osada	kult. łużycka, pradzieje póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 225, 226
199.	Gana	6	Ślad osadnictwa, osada	kult. łużycka?, pradzieje póź. średn. XIV-XV w.	Dz. Gr. nr 215, 216, 217
200.	Gana	7	Ślad osadnictwa, osada	kult. łużycka?, pradzieje póź. średn. XIV-XV w.	Dz. Gr. nr 7, 8, 9
201.	Gana	8	Ślad osadnictwa,	kult. łużycka?, pradzieje póź. średn. XIV-XV w.	Dz. Gr. nr 91/1, 92, 93
202.	Wierzbie	7	Osada	póź. średn. XIV-XV w. nowożyt. XVI-XVIII w.	Dz. Gr. nr 484, 485, 486
203.	Wierzbie	8	Osada	późne średniowiecze XIV-XV w.	Dz. Gr. Nr 502, 503, 504
204.	Wierzbie	9	Obozowisko?	mezolit	Dz. Gr. nr 473
205.	Wierzbie	10	Osada	późne średniowiecze XIV-XV w.	Dz. Gr. nr 473, 474/1, 474/2

5.4.4. Zabytki ruchome

Aktualnie obowiązujące przepisy nie zezwalają na działania w zakresie konserwacji i renowacji zabytków sztuki i rzemiosła artystycznego, instrumentów muzycznych oraz drobnych zabytków techniki, łącznie zwanymi zabytkami „ruchomymi” bez wiedzy i zgody właściwego terytorialnie Ochrony Zabytków. W odniesieniu do Gminy Praszka właściwymi są: Wojewódzki Konserwator Zabytków w Opolu oraz Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu.

Samorządy terytorialne, zgodnie z przepisami mają więc jedynie obowiązek prowadzenia działań zabezpieczających zabytki „ruchome” przed zniszczeniem lub dewastacją, wobec tych obiektów, które stanowią ich własność bądź znajdują się w ich użytkowaniu. Dodatkowo, gminne „Plany ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego lub innych zagrożeń” winny obejmować wszystkie zabytki „ruchome” wpisane do Rejestru Zabytków, także te, które nie stanowią własności lub nie są w użytkowaniu Gminy.

Gminny Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych został dla Gminy Praszka opracowany w czerwcu 2005 roku i zatwierdzony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu oraz Szefa Obrony Cywilnej Powiatu Oleskiego w Opolu mający od tego czasu moc obowiązującą.

A. Zabytki „ruchome” stanowiące własność lub użytkowane przez Gminę

Pod opieką samorządu gminnego znajdują się wszystkie zabytki zgromadzone w zbiorach Muzeum w Praszce. Plan ochrony tych zabytków jest integralną częścią gminnego planu ochrony zabytków „ruchomych”.

Ponadto pod opieką Gminy Praszka znajdują się 2 zbiorowe mogiły z pomnikami, usytuowane na cmentarzach, a poświęcone:

- cmentarz rzymsko-katolicki – ku czci bohaterów powstań narodowych i II wojny,
- „żydowski – ku czci Żydów pomordowanych w 1942 r.

B. Zabytki „ruchome” niestanowiące własności Gminy

W obrębie Gminy Praszka znajdują się następujące zabytki „ruchome”:

1. Praszka – Wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko katolickiego p.w. Wniebowzięcia NMP.
2. Wierzbie – Wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko – katolickiego p.w. św. Leonarda.
3. Kowale – Wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko – katolickiego p.w. św. Wojciecha.

Wszystkie wymienione powyżej zabytki „ruchome”, stanowią własność kościelną i pozostają w użytkowaniu parafii.

5.4.5. Zabytki techniki

Zgodnie z zaleceniami Rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków (Dz. U. z 2011 r. nr 113, poz. 661) dla zabytków techniki wykonano karty adresowe i włączono je do Gminnej Ewidencji Zabytków. Na terenie gminy Praszka znajduje się obecnie 1 obiekt zabytkowy, stanowiący nieruchomy zabytek techniki oraz 1 obiekt będący ruchomym zabytkiem techniki. Obydwa zabytki techniki, należą również do Gminnej Ewidencji Zabytków. Są to:

- Praszka – ul. Słoneczna - kolejowa wieża ciśnień,
- Praszka – skrzyżowanie ul. Piłsudskiego i Kościuszki - parowóz z wagonem osobowym.

5.4.6. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej

Tereny te najczęściej stanowią integralną część jednego z obszarów chronionych strefą „A”, „B” lub „K” choć niekiedy występują samotnie.

Teren zabytkowych założeń zieleni należy zachować w granicach historycznych. Nie należy dzielić tych terenów na działki użytkowe, a w miarę możliwości zachować własność całości lub dążyć do scalania gruntów przez jednego właściciela.

Na obszarach chronionych założeń zieleni wprowadza się zakaz prowadzenia jakichkolwiek inwestycji bez uzgodnienia z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

Wszelkie prace porządkowe i renowacyjne należy prowadzić w uzgodnieniu z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Gdy nie przewiduje się prac renowacyjnych należy pozostawić zbiorowisko naturalnej sukcesji przyrodniczej. W miarę możliwości należy

zachować dawne funkcje poszczególnych części zespołów pałacowych, folwarki jako tereny gospodarcze, polany parkowe jako łąki krajobrazowe (bez wprowadzania nasadzeń), tereny zadrzewione jako naturalne masywy zieleni. Prace melioracyjne powinny być projektowane i prowadzone w ten sposób, aby nie niszczyć naturalnych zadrzewień, zwłaszcza tych rosnących nad brzegami cieków wodnych. Prace melioracyjne winny dążyć do odtworzenia dawnego systemu wodnego.

Aleje i szpalery należy konserwować odtwarzając i uzupełniając ubytki tymi samymi gatunkami drzew. Są to bowiem naturalne pasy ochronne, których kontynuację powinno się przewidzieć w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i planach zadrzewień.

Zalecane jest stosowanie do obsadzeń gatunków drzew trwałych i długowiecznych.

Postuluje się połączenie poszczególnych założeń zielonymi pasami zadrzewień zlokalizowanymi wzdłuż cieków wodnych, alej, grup zadrzewień śródpolnych tworząc ciągi ekologiczne.

Na terenie Gminy Praszka znajdują się 3 zabytkowe układy zieleni kształtowanej wpisane do Rejestru Zabytków (cmentarze parafialne katolickie w Praszce, Przedmościu i cmentarz żydowski w Praszce) oraz 3 następujące ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków:

- Praszka, Rynek – park miejski ze studnią i pomnikiem,
- Kowale, ul. Ożarowska – aleja parkowa,
- Wierzbie – cmentarz parafialny rzymsko-katolicki.

5.4.7. Strefy ochrony konserwatorskiej

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Praszka powinno określić maksymalny zasięg przestrzenny oraz ogólne zasady i sposób zagospodarowania następujących stref:

- A – ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- B – pośredniej ochrony konserwatorskiej,
- K – ochrony krajobrazu kulturowego.

Strefy te winny być uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.4.7.1. Strefa A – ścisłej ochrony konserwatorskiej

Obejmuje obszar, na którym elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. Jest to obszar uznany za szczególnie ważny jako materialne świadectwo historyczne.

W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. Zakres ochrony konserwatorskiej wymaga zachowania bryły obiektów i dachów co do kształtu i materiału, podziałów elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej, architektonicznego wystroju.

Szczegółowe standardy zabudowy i zagospodarowania terenu należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Powinny one uwzględniać następujące cele:

- zachowanie historycznego układu przestrzennego tj. rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych i kompozycji zieleni,
- konserwacja zachowanych głównych elementów układu przestrzennego, szczególnie:
 - posadzki (nawierzchnie, cieki i zbiorniki wodne, sposób użytkowania gruntów), ścian (zabudowa, zieleń) oraz dążenie do usunięcia elementów uznanych za zniekształcające założenia historyczne i odtworzenia elementów zniszczonych w oparciu o szczegółowe warunki określone każdorazowo przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków,
- dostosowanie nowej i modernizowanej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie sytuacji, skali, bryły, geometrii dachów, podziałów elewacji architektonicznych, proporcji powierzchni murów,
- usunięcie lub przebudowa obiektów dysharmonizujących,
- dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zabytkowego zespołu i jego poszczególnych obiektów, nawiązanie do ich programu historycznego i eliminacji uciążliwych funkcji.

W obrębie strefy „A” wszelka działalność budowlana dotycząca obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub na mocy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz podziały nieruchomości naruszające i zmieniające zabytkowy układ urbanistyczny wymagają pisemnego zezwolenia Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W strefie „A” ochronie podlegają wszelkie znaleziska archeologiczne. Ustala się wymóg uzyskania zezwolenia Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na podjęcie prac ziemnych, prowadzonych w obrębie stanowisk archeologicznych. W wypadku podejmowania inwestycji budowlanych inwestor musi zapewnić nadzór archeologiczny nad pracami ziemnymi lub badań ratowniczych.

W obrębie Gminy Praszka - strefa „A” obejmuje:

- zabudowę Rynku obejmującą wszystkie jego pierzeje oraz zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z ogrodzeniem i plebanią,
- wszystkie obiekty wpisane do Rejestru Zabytków tj.:
 - 3 obiekty architektury i budownictwa znajdujące się w mieście Praszka (dawna synagoga) i we wsiach Kowale i Wierzbie (kościół parafialny rzymsko-katolickie),
 - 3 obiekty zabytkowych założeń zieleni kształtowanej w Praszce (cmentarz parafialny rzymsko-katolicki i żydowski) i w Przedmościu (cmentarz parafialny rzymsko-katolicki),
 - 3 stanowiska archeologiczne usytuowane we wsiach Kowale (gródek i osada) i Przedmość (cmentarzysko).

5.4.7.2. Strefa B – pośredniej ochrony konserwatorskiej

Obejmuje obszary, w których elementy dawnego układu zachowały się w stosunkowo dobrym stanie. Zakres ochrony konserwatorskiej wymaga zachowania bryły obiektów i dachów, co do kształtu i materiału, podziałów elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej oraz wystroju architektonicznego, w odniesieniu do obiektów objętych ochroną konserwatorską. Szczegółowe standardy zabudowy i zagospodarowania terenu należy określać na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Powinny one uwzględniać następujące cele:

- dążenie do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, przede wszystkim układu dróg i rodzaju ich pokrycia oraz podziału działek i sposobu ich zagospodarowania,
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów o wartościach kulturowych,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy bryły zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.

W strefie tej należy prowadzić działalność inwestycyjną uwzględniając istniejące już związki przestrzenne i planistyczne. Wszelkie prace ziemne prowadzone w obrębie stanowisk archeologicznych powinny być prowadzone po uzgodnieniu z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W obrębie Gminy Praszka strefy „B” obejmują:

- dla miasta Praszki:

obszar zwartej zabudowy miejskiej zawarty między ul. Senatorską, Powstańców Śląskich, Listopadową, częścią ul. Warszawskiej, Mickiewicza, Piłsudskiego, Żeromskiego

dla gminy Praszka:

- zabudowę wsi Aleksandrów (ulicówka o jednorodnej zabudowie) obejmującą obiekty usytuowane po lewej stronie drogi (południowej),
- zabudowę ul. Równoległej w Przedmościu (wielodrożnica) wraz z kościołem parafialnym obejmującą kilkanaście domów wybudowanych z żelazistego piaskowca jurajskiego rozmieszczonych po obydwu stronach ulicy,
- dla wsi Kowale, Przedmość i Wierzbie – zespoły kościołów parafialnych z dzwonicami i plebaniami, a dla wsi Przedmość i Wierzbie, również cmentarze parafialne,
- dla wsi Strojec – dawny zespół folwarczny z zachowanymi częściowo zabudowaniami folwarcznymi i gorzelnią, a dla wsi Kowale - zespół zabytkowej zieleni kształtowanej (aleja parkowa),
- dla wsi - Brzeziny, Gana, Kowale, Przedmość, Strojec, Szyszków, Wierzbie, Wygiedów – tradycyjne układy wiejskie wsi z zachowanymi historycznymi układami dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowania zagród,
- dla pozostałych miejscowości: Sołtysy, Marki - wszystkie obiekty zabytkowe znajdujące się w Ewidencji.

5.4.7.3. Strefa W i OW – ochrony archeologicznej

Wszelkie prace ziemne w obrębie wszystkich stanowisk archeologicznych muszą być poprzedzone ratowniczymi badaniami archeologicznymi prowadzonymi przez archeologów na koszt inwestora. O terminie rozpoczęcia prac ziemnych i wyborze wykonawcy ratowniczych badań archeologicznych należy powiadomić Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na inwestorze i wykonawcy ciąży obowiązek każdorazowego powiadamiania Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wszelkich nowych znaleziskach archeologicznych, zgodnie z art. 32 ust. 1 oraz art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. W przypadku nowych odkryć archeologicznych niezbędne jest przeprowadzenie badań ratowniczych archeologicznych celem zabezpieczenia i udokumentowania znalezisk.

Stanowiska naziemne - takie jak grodziska czy kurhany – czyli trwałe elementy krajobrazowe, nie mogą być zabudowane, przeobrażane, niwelowane, a wszelkie roboty ziemne w ich obrębie są dopuszczalne wyłącznie za zgodą Ministra Kultury.

Stanowiska płaskie – ukryte pod ziemią – mogą być objęte różnorodnymi pracami.

Użytkowanie rolnicze gruntu zawierającego relikty kulturowe, nawet jeśli na powierzchni terenu i w warstwie ornej występują zabytki ruchome, może być prowadzone bez przeszkód, z wyłączeniem głębokiej orki.

Dla ochrony zabytków archeologicznych wytyczne wyróżniają 2 następujące strefy:

- strefa „W” – ochrony archeologicznej,
- strefa „OW” – obserwacji archeologicznej.

Strefa „W” – ochrony archeologicznej.

Jest to obszar występowania zwartych nawarstwień lub nagromadzeń pozostałości kulturowych pradziejowych i historycznych. Wszelkie roboty ziemne w strefie „W” muszą być prowadzone wyłącznie za zezwoleniem Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zgodnie z warunkami tegoż zezwolenia, a w wypadku stanowisk naziemnych za zgodą Ministra Kultury.

W obrębie Gminy Praszka strefa „W” obejmuje:

Stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru Zabytków:

- Kowale, stan. 8 – gródek, średniowiecze – nr Rejestru Zabytków Aa/2/89,
- Kowale, stan. 28 – ślad osadnictwa, osada produkcyjna, kultura łużycka, przeworska, pradzieje – nr Rejestru zabytków A/282,
- Przedmość, stan. 1 – ślad osadnictwa, cmentarzysko, osada, epoka kamienia, kultura łużycka, przeworska, średniowiecze, nowożytność – nr Rejestru Zabytków A/329,
- 179 stanowisk archeologicznych (wg ewidencji Archeologicznego Zdjęcia Polski – AZP),

częściowo zlokalizowanych na mapie topograficznej w skali 1:25.000, wynikających ze stanu i funkcjonowania środowiska kulturalnego.

Strefa OW – obserwacji archeologicznej

Są to tereny w pobliżu powyższych obszarów lub w innych miejscach o dużym prawdopodobieństwie występowania nowych znalezisk, które stanowią strefę przypuszczalnego występowania znalezisk archeologicznych. W jej obrębie wszelkie prace ziemne i wykopy budowlane winny być prowadzone pod nadzorem archeologicznym, po uprzednim zgłoszeniu i uzyskaniu zgody od Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu.

Wszelkie inwestycje planowane na obszarach objętych strefą „OW” powinny być uzgodnione z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Opolu.

W obrębie Gminy Praszka strefa „OW” pokrywa się ze strefą „W”.

5.4.7.4. Strefa K – ochrony krajobrazu kulturowego

Obejmuje tereny krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym, znajdujące się w jego otoczeniu lub obszar, o ukształtowanym w wyniku działalności ludzkiej wyglądzie. Szczegółowe standardy zabudowy i zagospodarowania terenu należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Standardy te powinny uwzględniać następujące cele:

- restaurację zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, ewentualnie z częściowym ich odtworzeniem,
- ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem,
- ochronę form i sposób użytkowania takich terenów jak: rozłogi pól, układy dróg, miedz, zadrzewień śródpolnych, alej, szpalerów, grobli, stawów, przebiegi cieków wodnych, z zaleceniem utrzymania wykształconego sposobu parcelacji gruntów i form użytkowania,
- zaleca się, aby nową zabudowę poddać szczegółowym rygorom odnośnie gabarytów i sposobu kształtowania bryły, ustalić za dopuszczalne co najwyżej 2 kondygnacje z dachami o stromych połaciach, krytych dachówką ceramiczną, ewentualnie z użytkowym poddaszem skrytym w dachu.

Jest to strefa ochrony wszelkich elementów krajobrazotwórczych (drogi, zespoły zieleni – np. lasy, ciek wodne i inne), wobec których jakiegokolwiek ingerencje winny być uzgadniane z Opolskim Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

W obrębie gminy Praszka w strefie „K” znajdują się 3 strefy ochrony krajobrazu kulturowego. Są to:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu obejmującego kompleksy leśne pomiędzy Lachowskimi i Sołtysami oraz w rejonie Strojca z chronionymi gatunkami fauny i flory.

2. Zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Dolina Wyderki” obejmujący dolinę Wyderki z licznymi gatunkami roślin rzadkich i chronionych oraz wieloma gatunkami płazów i ptaków chronionych.

3. Zespół przyrodniczy wokół śródleśnego stawu „Oczko wodne”, koło przysiółka Marki z cennymi zbiorowiskami roślin rzadkich.

Ponadto Ekologiczny System Obszarów Chronionych uzupełniają zabytkowe układy zieleni kształtowanej, na które składają się:

- park miejski w Praszce i aleja parkowa w Kowalach
- cmentarze parafialne rzymsko-katolickie w Praszce, Przedmościu i Wierzbii
- cmentarz żydowski w Praszce
- ciągi drzew przydrożnych i zadrzewienia śródpolne.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Najcenniejszym zespołem zabytków w gminie Praszka jest zabudowa Rynku obejmująca wszystkie jego pierzeje wraz z sąsiadującym zespołem kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP obejmującym ogrodzenie i plebanię oraz drewniany kościół parafialny p.w. św. Leonarda we Wierzbii (XVI, XVIII w.) wraz z wyposażeniem.

Ponadto cennym obiektem jest dawna synagoga (obecnie MDK) będąca jedną z czterech zachowanych na terenie województwa opolskiego i jedną z dwóch (obok opolskiej), która zachowała dawny, neoklasycystyczny kształt architektoniczny.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Praszki kształtowała się przez wiele wieków i miały na nią wpływ uwarunkowania o różnej genezie. Do najważniejszych czynników należą: uwarunkowania historyczne, uwarunkowania przyrodnicze (w tym pokrycie terenu – lasy, ukształtowanie terenu) oraz trwałe elementy zagospodarowania zarówno naturalne jak antropogeniczne, takie jak: rzeki, drogi wysokich klas technicznych, tereny kolejowe, zamknięte, które stanowią bariery przestrzenne. W Gminie Praszka są nimi rzeka Prosna oraz drogi krajowe nr 42 i 43.

Gminę miejsko – wiejską Praszka tworzy miasto Praszka oraz 16 następujących sołectw: Aleksandrów, Brzeziny, Gana, Kowale, Kuźniczka, Lachowskie, Prosna, Przedmość, Rosochy, Rozterk, Skotnica, Sołtysy, Strojec, Szyszków, Wierzbie i Wygięldów.

Z chronologii rozwoju osadnictwa na terenie gminy wynika, iż najstarsze wsie powstały już w średniowieczu (Gana Długa, Kowale, Kuźniczka, Przedmość, Strojec, Szyszków, Wierzbie), najmłodsze – wsie kolonialne – na początku XX w. (Kowale-Kolonia, Kowale-Parcela, Przedmość-Kolonia).

Ze względu na pokrycie i zabudowę w gminie Praszka występują 3 typy krajobrazu:

- miejski – ze zwartą zabudową miasta Praszki,
- wiejski z zabudową zwartą (wsie Brzeziny, Gana, Kowale, Przedmość, Strojec, Szyszków, Wierzbie, Wygięldów),
- wiejski z zabudową rozproszoną (pozostałe wsie).

Najczęściej występującym układem przestrzennym w gminie jest przydrożnica o charakterze zwartym lub rozproszonym (Brzeziny, Gana, Kowale-Kolonia, Kuźniczka, Prosna, Rosochy, Rozterk, Skotnica, Sołtysy, Szyszków, Śmiałki, Wierzbie, Wygięldów). W 3 wsiach występuje bardziej rozwinięta forma przydrożnicy – wielodrożnica: Kowale, Przedmość, Strojec. Pozostałe wsie mają układ ulicówki (Aleksandrów, Kik, Kiczmachów, Przedmość-Kolonia).

We wszystkich wsiach wyżej wymienione układy są naruszone w niewielkim stopniu. Nowa zabudowa (mieszkaniowa i usługowa) występuje w większych wsiach (Gana, Kowale, Przedmość, Strojec, Wierzbie). Zmiana charakteru zabudowy następuje w wyniku przebudowy, wymiany i uzupełnień z pominięciem cech tradycyjnych i regionalnych. Stopień występowania tych zjawisk jest proporcjonalny do natężenia ruchu budowlanego: najwyższy w Strojcu i Kowalach, mniejszy w Ganie, Przedmościu i Wierzbii, znikomy w pozostałych wsiach.

Ogólnie układy przestrzenne wsi w gminie Praszka nie reprezentują wybitnych wartości historycznych, kompozycyjnych i krajobrazowych i nie wymagają ochrony prawnej z wyjątkiem ulicy Równoległej we wsi Przedmość z dobrze zachowanymi budynkami z początku XX w. oraz jednorodną zabudową wsi Aleksandrów.

6.1. Uwarunkowania przyrodnicze

Na terenie Gminy Praszka ochronie podlegają na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody 3 strefy ochrony krajobrazu kulturowego:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu obejmującego kompleksy leśne pomiędzy Lachowskimi i Sołtysami oraz w rejonie Strojca z chronionymi gatunkami fauny i flory.
2. Zespół przyrodniczo–krajobrazowy „Dolina Wyderki” obejmujący dolinę Wyderki z licznymi gatunkami roślin rzadkich i chronionych oraz wieloma gatunkami płazów i ptaków chronionych.
3. Zespół przyrodniczy wokół śródleśnego stawu „Oczko wodne”, koło przysiółka Marki z cennymi zbiorowiskami roślin rzadkich.

Ponadto na strychu kościoła parafialnego w Kowalach znajduje się kolonia rozrodcza nietoperzy - nocek duży [Myotis Myotis], która jest objęta ochroną bierną.

Obszar chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu powołuje się w celu zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach środowiska. Głównym powodem ich powoływania jest:

- pełnienie funkcji korytarza ekologicznego,
- stanowienie obszarów predestynowanych do rozwoju turystyki i wypoczynku.

Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom, lecz powinna być prowadzona w sposób nienaruszający stanu względnej równowagi ekologicznej. Reżim prawny obszaru chronionego krajobrazu powinien z jednej strony zapewnić ochronę przed uciążliwościami przemysłowymi, a z drugiej – wykorzystać te tereny dla celów ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności.

W myśl postanowień ustawy o ochronie przyrody obszar chronionego krajobrazu to obiekt pełniący poza funkcją przyrodniczo - krajobrazową funkcję turystyczno-rekreacyjną.

Do obszarów chronionego krajobrazu w gminie Praszka zaliczyć można:

- dolinę Proсны we wsi Kik i Wzgórza Makowe w południowej części Praszki jako tereny wyróżniające się walorami krajobrazowymi,
- ciągi łąk, torfowisk i zieleni łąkowej w dolinach Proсны, Ożarki, Wierzby i Jaworzynki,
- ciągi drzew przydrożnych i zadrzewienia śródpolne.

6.2. Uwarunkowania historyczne

Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie podlegają:

1. 5 obiektów wpisanych do rejestru zabytków wg wykazu zamieszczonego w rozdz. 5.3. „Zabytki objęte prawnymi formami ochrony”,
2. 108 obiektów zabytkowych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków wg wykazu, w rozdz. 5.4. „Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków.”,
3. 195 stanowisk archeologicznych wg wykazu w rozdz. 5.4.3. „Zabytki archeologiczne”,
4. 3 strefy ochrony krajobrazu kulturowego „K” wg wykazu w rozdz. 5.4.7 „Strefy ochrony konserwatorskiej”.

Ponadto Ekologiczny System Obszarów Chronionych uzupełniają zabytkowe układy zieleni kształtowanej, na które składają się:

- park miejski w Praszce i aleja parkowa w Kowalach,
- cmentarze parafialne rzymsko-katolickie w Praszce, Przedmościu, Wierzbiu oraz cmentarz żydowski w Praszce.

7. Założenia programu opieki nad zabytkami wojew. opolskiego na lata 2016 - 2019

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Proponuje się kontynuację działań podjętych w latach poprzednich. Szczególnie powinny być promowane działania wokół unikatowych i wyjątkowych w skali krajowej wartości kulturowych, do których należy fenomen kulturowy wsi opolskiej. Oprócz dalszego wspierania rewaloryzacji i remilitaryzacji obiektów architektury proponuje się zwrócenie szczególnej uwagi na zabytki archeologiczne. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2016-2020 przyjął do realizacji następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny I: Utrzymanie i zarządzanie zasobem regionalnego dziedzictwa kulturowego.

Priorytet I: Realizacja zadań własnych Samorządu Województwa.

1. Realizacja działań wynikających z Programu opieki nad Zabytkami
2. Realizacja niezbędnych prac budowlanych i konserwatorskich w obiektach zabytkowych
3. Zlecenie i dofinansowywanie prac studialnych i badań konserwatorskich
4. Monitoring stanu zachowania najważniejszych obiektów wpisanych do rejestru zabytków
5. Kontynuacja dofinansowania prac konserwatorskich i robót budowlanych przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków
6. Ustanowienie święta promującego dziedzictwo kulturowe w regionie – Opolskich Dni Dziedzictwa – realizowanych w ramach ogólnopolskiego projektu Europejskich Dni Dziedzictwa
7. Ustanowienie w ramach Opolskich Dni dziedzictwa konkursu regionalnego na najlepsze projekty edukacyjne promujące dziedzictwo kulturowe
8. Koordynacja zadań Samorządu Województwa Opolskiego i łączenie ich z promocją dziedzictwa.

Priorytet II: Odnowa wsi w kontekście poprawy stanu zachowania krajobrazu i dziedzictwa regionalnego.

1. Wspieranie działań w zakresie rewitalizacji wsi i rewaloryzacji historycznych układów ruralistycznych
2. Promocja wsi opolskiej jako zjawiska wyjątkowego w skali kraju
3. Działania na rzecz dziedzictwa niematerialnego wsi opolskiej
4. Wspieranie projektów wpisujących się w tradycyjny krajobraz i zabudowę wsi
5. Popieranie i rozpowszechnianie dbałości o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze wsi
6. Kontynuacja konkursu „Piękna Wieś Opolska” i przystąpienie do projektu „Sieć najciekawszych wsi w Polsce”
7. Wspieranie dążeń do objęcia wyższymi formami ochrony unikalnych historycznych układów ruralistycznych.

Priorytet III: Rewaloryzacja i rewitalizacja miast.

1. Wspieranie rewaloryzacji i rewitalizacji miast, prowadzonych na podstawie kompleksowych studiów historyczno-urbanistycznych
2. Wspieranie działań na rzecz odtwarzania dawnych osi kompozycyjnych i powiązań widokowych
3. Wspieranie rewitalizacji dla zdegradowanych obszarów przemysłowych
4. Wspieranie eliminowania obszarów niezagospodarowanych
5. Inicjowanie promocji historycznych miast Śląska Opolskiego
6. Zainicjowanie i wsparcie programu inwentaryzacji dziedzictwa kultury współczesnej.

Priorytet IV: Ochrona dziedzictwa archeologicznego.

1. Wspieranie działań na rzecz kompleksowej ochrony dziedzictwa archeologicznego
2. Wspieranie archeologicznych prac badawczych i inwentaryzacyjnych
3. Wspieranie promocji dziedzictwa archeologicznego

4. Inicjowanie i wspieranie inicjatyw w celu zagospodarowania turystycznego obiektów archeologicznego przez publikacje i tworzenie szlaków kulturowych

5. Zainicjowanie i wsparcie finansowe „Grodziska Śląska Opolskiego”.

Priorytet V: Rozwój muzealnictwa i wystawiennictwa.

1. Wspieranie i promocja tworzenia lokalnych izb muzealnych
2. Wspieranie adaptacji nieruchomości zabytków techniki z wyposażeniem
3. Dofinansowywanie prac konserwatorskich przy budynkach i zbiorach muzealnych
4. Dofinansowywanie cennych ekspozycji muzealnych
5. Wspieranie modernizacji budynków muzealnych
6. Wspieranie wydawnictw muzealnych
7. Zainicjowanie i wsparcie finansowe publikacji „Skarby muzeów woj. opolskiego”.

Priorytet VI: Rozwój instytucji opieki nad zabytkami.

1. Wspieranie organizacji pozarządowych zajmujących się opieką nad zabytkami
2. Wspieranie współdziałania instytucji zajmujących się zwalczaniem nielegalnego wywozu za granicę zabytków lub przywozu z za granicy zabytków
3. Promowanie instytucji zajmujących się systemami zabezpieczeń przeciw włamaniowym i przeciwpożarowym
4. Wspieranie organizacji mobilizujących lokalne społeczności na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego
5. Aktywizacja właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych
6. Szkolenia dla pracowników instytucji związanych z ochroną i kształtowaniem krajobrazu kulturowego
7. Wspieranie działań społecznych opiekunów zabytków
8. Współpraca z uczelniami wyższymi, wspieranie prac badawczych.

Cel strategiczny II: Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego

Priorytet I: Dziedzictwo kulturowe jako czynnik stymulujący rozwój gospodarczy.

1. Uwzględnianie w opracowaniach strategicznych dziedzictwa narodowego jako potencjału rozwojowego województwa
2. Promowanie i dofinansowywanie działań poprawiających atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną obiektów i obszarów o dużych walorach krajobrazowych
3. Promowanie i wspieranie działań, które szczególnie uwzględniają wieś opolską jako wyróżnik na tle Śląska i Polski.

Priorytet II: Wstrzymanie procesu degradacji założeń pałacowo – parkowych.

1. Dofinansowywanie opracowań studialnych i prac projektowych
2. Wspieranie zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w celu pomocy właścicielom założeń pałacowo – parkowych z uwzględnieniem interesu społecznego w procesie ich rewaloryzacji.

Priorytet III: Wspieranie inicjatyw mających na celu podniesienie rangi obiektów i zespołów zabytkowych.

1. Wspieranie działań władz, społeczności i organizacji lokalnych dążących do powoływania parków kulturowych
2. Wspieranie działań zmierzających do wpisania na listę Pomników Historii cennych obiektów i zespołów m. in. mosty wiszące w Ozimku
3. Zainicjowanie i wspieranie działań zmierzających do wpisania na listę światowego dziedzictwa UNESCO zespołu Góry św. Anny.

Priorytet IV: Wspieranie funkcjonowania istniejących szlaków turystycznych oraz inicjatyw na rzecz tworzenia nowych szlaków, obejmujących charakterystyczne dla województwa zespoły i obiekty zabytkowe.

1. Wspieranie istniejących szlaków przez dofinansowywanie ich promocji
2. Wspieranie inicjatyw na rzecz tworzenia nowych szlaków turystyczno-kulturowych
3. Wspieranie inicjatyw na rzecz tworzenia archeologicznych szlaków turystycznych.

Priorytet V: Wstrzymanie procesu degradacji oraz popularyzacja zabytków techniki.

1. Wspieranie działań konserwatorskich służących zachowaniu zabytków techniki oraz zainicjowanie programu ich inwentaryzacji i waloryzacji
2. Inicjowanie i wspieranie popularyzacji zabytków techniki (m. in. święto mostu i żeliwa w Ozimku)
3. Wspieranie inicjatyw promujących ginące zawody
4. Wspieranie inicjatyw zmierzających do powołania Muzeum Odry w woj. opolskim.

Cel strategiczny III: Podnoszenie poziomu edukacji i wiedzy na temat regionalnego dziedzictwa kulturowego

Priorytet I: Podnoszenie poziomu edukacji i wiedzy na temat regionalnego dziedzictwa kulturowego.

1. Wspieranie szkoleń na temat regionalnego dziedzictwa kulturowego
2. Wspieranie organizacji wystaw, festynów, kiermaszów i innych imprez regionalnych
3. Wspieranie organizacji konkursów i warsztatów tematycznych utrwalających tradycje lokalnych rzemiosł i folkloru
4. Wspieranie organizacji cyklicznych imprez promujących regionalne i lokalne dziedzictwo kulturowe
5. Popularyzacja i promocja wiedzy o zabytkach regionu
6. Wspieranie organizacji konferencji, sesji, warsztatów popularyzujących wiedzę o dziedzictwie kulturowym
7. Wspieranie wydawnictw informacyjnych i przewodników
8. Finansowanie publikacji dotyczących zabytków
9. Dbanie o pamięć o wybitnych osobistościach regionu
10. Zainicjowanie utworzenia Ośrodka Myśli Patriotycznej.

Priorytet II: Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym.

1. Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Oddziałem Terenowym NID i innymi instytucjami zajmującymi się ochroną dziedzictwa kulturowego
2. Wspieranie działalności Towarzystwa Opieki nad Zabytkami i inicjatyw społecznych opiekunów zabytków
3. Zainicjowanie systemu szkoleń dla społecznych opiekunów zabytków
4. Zainicjowanie organizowania szkoleń dla pracowników gmin zajmujących się ochroną zabytków.

Priorytet III: Współpraca między regionami, współpraca międzynarodowa.

1. Kontynuacja wspólnych spotkań między miastami partnerskimi
2. Kontynuacja współpracy między regionami partnerskimi: Nadrenią, Palatynatem, Krajem Środkowoczeskim, Burgundią i Opolszczyzną
3. Kontynuacja współpracy ramach euroregionów Pradziad i Silesia
4. Kontynuacja współpracy między Opolszczyzną i Krajem Ołomunieckim
5. Kontynuacja współpracy z woj. małopolskim, śląskim i dolnośląskim

6. Kontynuacja promocji polsko – czeskich spotkań muzealnych
7. Wspieranie promocji międzynarodowych szlaków kulturowych i ich lokalnych wariantów
8. Zainicjowanie projektu ochrony dziedzictwa wielokulturowego na przedpolu Bramy Morawskiej „Brama Morawska – korytarz kultur – korytarz idei”
9. Zainicjowanie projektu promocji świętokrzyskiego szlaku turystyczno – pielgrzymkowego „Legenda św. Emeryka Opole – Góra Św. Anny – Święty Krzyż”.

Priorytet IV: Polityka informacyjna i promocyjna w zakresie opieki nad dziedzictwem kulturowym.

1. Inicjowanie i wspieranie współpracy z TV i Polskim Radiem na rzecz zwiększenia treści promujących regionalne i lokalne dziedzictwo kulturowe
2. Inicjowanie i wspieranie konkursów na najlepszy produkt medialny
3. Inicjowanie i wspieranie promocji dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny w Internecie
4. Inicjowanie i wspieranie opracowania materiałów edukacyjnych dla szkół
5. Inicjowanie i wspieranie działań dotyczących możliwości wsparcia w ramach funduszy europejskich na ochronę i opiekę nad zabytkami.

7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami

7.2.1. Proponowane postulaty dotyczące zabytków architektury i budownictwa

W obrębie Miasta Praszka szczególnie ważnym elementem architektonicznym jest, zachowana częściowo, dawna zwarta, zabudowa pierzei Rynku. obejmująca wszystkie jego pierzeje wraz z sąsiadującym zespołem kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP z ogrodzeniem i plebanią a także drewniany kościół parafialny p.w. św. Leonarda we Wierzbju (XVI, XVIII w.) wraz z wyposażeniem. który jest wpisany do Rejestru Zabytków.

Niestety zabudowa Rynku, w związku z remontami, zaczyna tracić część walorów zabytkowych. Dlatego proponuje się opracowanie kart ewidencyjnych tzw. „białych” całego zespołu zabudowy Rynku

W obrębie gminy Praszka cenna jest również zachowana w stanie niemal nienaruszonym jednorodna zabudowa wsi Aleksandrów oraz zabudowa ul. Równoległej we wsi Przedmość, w przeważającej liczbie złożona z budynków wykonanych z żelazistego piaskowca jurajskiego. Proponuje się wykonanie kart ewidencyjnych dla pozostałych obiektów w tych wsiach, nieobjętych ewidencją w rejonie strefy B. Ponadto proponuje się wykonanie kart ewidencyjnych tzw. „białych” dla wszystkich zabytkowych obiektów drewnianych.

7.2.2. Proponowane postulaty dotyczące zabytków techniki

Zaleca się zachowanie i wyeksponowanie zachowanego fragmentu kolei wąskotorowej w Praszce, przy skrzyżowaniu ul. Piłsudskiego i Słowackiego, z uwzględnieniem jego kompozycji w krajobrazie urbanistycznym. Wskazanim byłoby również ustawienie tablicy informacyjnej o istnieniu i roli kolei wąskotorowej przy zachowanym parowozie i wagonie kolejowym.

Wobec pozostałych obiektów, stanowiących własność prywatną, należy wykorzystać wszelkie dostępne przepisy dla nakłonienia właścicieli do przeprowadzenia niezbędnych prac zabezpieczających. Istotną tu może okazać się pomoc władz Gminy w uzyskaniu kredytów (np. hipotecznych) na prace zabezpieczające.

7.2.3. Proponowane postulaty dotyczące zabytków „ruchomych”

Proponuje się wystąpienie do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu o objęcie pełną ewidencją zabytkowego wyposażenia kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Praszce Wykonana według aktualnie obowiązujących zasad dokumentacja stanie się ważnym elementem ochrony przeciw kradzieżowej (umożliwia poszukiwanie i ewentualne odzyskanie obiektów zrabowanych) a ponadto określa potrzeby i kierunek działań konserwatorskich w zakresie renowacji.

Ponadto proponuje się wykonanie kart zabytków ruchomych dla najwartościowszych nagrobków na wszystkich cmentarzach parafialnych.

7.2.4. Propozycje dotyczące stanowisk archeologicznych.

W związku z projektem budowy zbiornika retencyjnego wody pitnej na rzece Prośnie w rejonie miejscowości Kik, Przedmość, istnieje zagrożenie całkowitego zniszczenia stanowisk archeologicznych znajdujących się w tej strefie. Dlatego zalecane jest przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji tych stanowisk, a w razie konieczności przeprowadzenie ratowniczych badań wyprzedzających.

Ponadto wszystkie 3 obiekty archeologiczne wpisane do Rejestru Zabytków, winny być stale monitorowane, gdyż w mniejszym lub większym stopniu, są narażone na zniszczenie. W większym stopniu jest narażony gródek stożkowaty w Kowalach (stan. nr 8), gdzie jakiegokolwiek prace ziemne mogą zniszczyć to stanowisko.

Zagrożone również może być cmentarzysko w Przedmościu (stan. nr 1) w wypadku podjęcia jakichkolwiek prac polowych lub akcji zalesiania tego terenu. Wskazane byłoby przeprowadzenie wcześniej badań rozpoznawczych aby uchwycić zasięg tego cmentarzyska, tym bardziej, że na ten obszar zaczynają wkraczać samosiewy drzew. Natomiast w mniejszym stopniu aktualnie jest narażona osada produkcyjna w Kowalach (stan. nr 28), usytuowana w pobliżu Proсны.

7.2.5. Propozycje dotyczące zabytkowych zespołów zieleni kształtowanej.

Dla zabytkowych założeń zieleni kształtowanej zaleca się wykonanie „Teczek ewidencyjnych cmentarzy” w Przedmościu i Wierzbiu.

Ochroną konserwatorską, przez włączenie do strefy K - ochrony krajobrazu kulturowego - winny zostać objęte dodatkowo następujące obszary:

- dolina Proсны we wsi Kik i Wzgórza Makowe w południowej części Praszki jako tereny wyróżniające się walorami krajobrazowymi,
- ciągi łąk, torfowisk i zieleni łąkowej w dolinach Proсны, Ożarki, Wierzby i Jaworzynki,
- ciągi drzew przydrożnych i zadrzewienia śródpolne,
- przy drodze Szyszków – Wygielców ponad 200-letni dąb, będący najstarszym „żywym świadkiem” historii sołectwa Szyszków.

Zgodnie z „Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Praszka” oraz „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Praszka proponuje się objęcie ochroną prawną tych cennych przyrodniczo terenów.

7.3. Zadania wynikające z gminnego programu opieki nad zabytkami

Zadania wynikające z projektu przygotowywanej drugiej edycji „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Praszka”.

1. Aktualnie obowiązuje nadal Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Praszka” przyjęty uchwałą nr 168/XVII/2000 Rady Miejskiej w Praszce z dnia 27 czerwca 2000 r. Ponadto Gmina Praszka winna opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich wsi wchodzących w skład gminy.

2. Tereny, dla których obowiązuje sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, (nie wyznaczono granic obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń),
- obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
- obszary przestrzeni publicznej: ulice i place, tereny zieleni, tereny sportu.

3. Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, przewidziane do realizacji w gminie Praszka. Są one usytuowane na terenie gminy i obejmują głównie następujące zadania:

4. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego

Ze względu na brak sporządzonego zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. „Prawo wodne” Planu zarządzania ryzykiem powodziowym, uwzględniono obszar szczególnego zagrożenia powodzią rozumiany jako obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%).

Głównym kierunkiem działań podejmowanych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej powinno być stworzenie sprawnego systemu bezpośrednich zabezpieczeń terenów zainwestowanych przed stratami wskutek zalewów powodziowych (wałów, polderów urządzeń hydrotechnicznych), należy dążyć do stworzenia sprawnego systemu monitoringu zagrożeń i organizacji działań zabezpieczających i ratunkowych w sytuacjach kryzysowych.

Wśród podstawowych kierunków mających na celu ochronę przeciwpowodziową istotne znaczenie mają działania urbanistyczno-planistyczne zmierzające do przenoszenia obiektów zagrożonych, wysiedlenia i zmiany sposobu zagospodarowania, a przede wszystkim zdecydowanego ograniczenia wszelkiej zabudowy na terenach zalewowych. Urządzenia techniczne (zbiorniki retencyjne, poldery, obwałowania), chociaż są powszechnie stosowanymi narzędziami ochrony przed powodzią, nie zawsze pomagają całkowicie uchronić się przed jej skutkami ponieważ przygotowane są na określoną wielkość powodzi, muszą być utrzymana w bardzo dobrym stanie technicznym (stała konserwacja i naprawy).

5. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

Za obszary wymagające przekształceń uznaje się tereny przemysłowe i składowe oraz poprzemysłowe. Przekształcenia te winny mieć odzwierciedlenie w następujących działaniach:

- modernizacja technologiczna w celu uniknięcia ich uciążliwości środowiskowej,
- uaktywnienie biologiczne terenów niepokrytych sztucznymi nawierzchniami,
- wprowadzenie stref zieleni izolacyjno-krajobrazowej.

8. **Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami**

Realizacja założeń programowych określonych w rozdz. VII w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami może być realizowana przy pomocy następującego instrumentarium:

- instrumenty prawne – wynikających z przepisów ustawowych (m. in. wykonywanie decyzji administracyjnych np. wojewódzkiego konserwatora zabytków, uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, powoływanie parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków, ustanawianie społecznych opiekunów zabytków, oznakowanie obiektów zabytkowych),
- instrumenty finansowe (m. in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością województwa, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje na remonty obiektów wpisanych do rejestru zabytków niebędących własnością województwa, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych),
- instrumenty koordynacji (m. in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z innymi jednostkami samorządowymi, organizacjami wyznaniowymi i właścicielami zabytków w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami),
- instrumenty społeczne (w sferze działania samorządu: m.in. systemy szkoleń, doszkalcenie profesjonalne, interdyscyplinarny model pracy, w sferze budowania powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem: system konsultacji i dyskusji publicznych, działania edukacyjne, promocyjne, współpraca z organizacjami społecznymi i poza rządowymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami),
- instrumenty kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego w skali województwa, weryfikacja gminnych ewidencji zabytków).

9. **Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami**

Obowiązek prowadzenia kontroli stanu realizacji „Programu opieki nad zabytkami” wynika z art. 87 (ust. 5 i 6) ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z nim Zarząd Wojewódzki ma obowiązek sporządzania sprawozdania ze stanu realizacji „Programu opieki nad zabytkami Woj. Opolskiego na lata 2016-2019” i przedstawienia go Sejmikowi Województwa w cyklu dwuletnim. Sprawozdania te winny być przekazywane Opolskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków oraz

Generalnemu Konserwatorowi Zabytków w celu wykorzystania ich przy realizacji i korekcie aktualnego krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Celem monitoringu jest zebranie i analiza informacji dotyczących realizacji Programu na każdym etapie wdrażania. Proces monitorowania polega na przyglądaniu się zmianom jakie zachodzą w wyniku realizacji celów programu przez zdefiniowane w nim kierunki działań oraz na analizie zebranych danych i opracowaniu sprawozdań. Stanowi on podstawę oceny uzyskanych efektów i podejmowanie ewentualnych inicjatyw korygujących i propozycji zmian. Jednym z pomocnych narzędzi powinien być raport o stanie zabytków województwa, cyklicznie tworzony w oparciu o gminne ewidencje zabytków (aktualizowane ewidencje dostarczają podstawową wiedzę dotyczącą sytuacji obiektów na terenie całego regionu).

Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki nad zabytkami:

W ramach celu strategicznego I: Utrzymanie i zarządzanie zasobem regionalnego dziedzictwa kulturowego:

- Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami.
- Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów.
- Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych tym pracom.
- Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach celu strategicznego II: Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego:

- Poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
- Liczba utworzonych parków kulturowych.
- Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych.
- Liczba wniosków o uznanie obiektów i obszarów za pomniki historii.
- Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach celu strategicznego III: Rozwój inicjatyw związanych z regionalnym dziedzictwem kulturowym oraz promocja i rozwój tożsamości regionalnej:

- Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego).
- Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy.
- Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych.
- Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników).
- Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.
- Liczba osób zwiedzających muzea, skanseny, izby regionalne itp.
- Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Fundusze na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami oraz ochronę dziedzictwa kulturowego pochodzą ze środków publicznych i podmiotów prywatnych. Obowiązek utrzymania obiektów zabytkowych spoczywa na ich właścicielach i użytkownikach.

Wyczerpujące informacje na temat programów operacyjnych opracowanych na lata 2014-2020, umożliwiających dostęp do unijnych funduszy strukturalnych przeznaczonych na ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego, znajdują się na stronach internetowych ministerstw:

- Kultury i dziedzictwa Narodowego: www.mkidn.gov.pl,

- Rolnictwa: www.minrol.gov.pl,
- Rozwoju: www.mr.gov.pl.

Ponadto Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego uruchomiło programy operacyjne pozwalające na uzyskanie dofinansowania na realizację zadań publicznych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego:

- program „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”,
- program „Dziedzictwo Kulturowe”,
- program „Kolekcje”,
- inne programy jak np. „Infrastruktura Kultury” czy „Promocja kultury polskiej za granicą”.

Aktualne informacje na temat europejskich funduszy strukturalnych i znajdujących w ich ramach programów dostarczają strony internetowe:

- www.funduszeuropejskie.gov.pl,
- www.interreg-central.eu.

W perspektywie programowej na lata 2014 – 2020 obowiązują programy operacyjne, wśród których szczególne znaczenie mają:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 -2020,
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020,
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014 – 2020,
- Regionalne Programy Operacyjne,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Program Operacyjny Ryby 2014 – 2020,
- Programy Operacyjne Europejskiej Wspólnoty Terytorialnej.

Podstawowe programy zapewniające wsparcie w obszarze opieki nad zabytkami to:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014 – 2020,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020,
- Program operacyjny Interreg VA Republika Czeska – Polska.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) przewiduje możliwość wsparcia operacji „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”. Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 500.000 PLN na miejscowość w okresie realizacji omawianego Programu. Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi 63,63% kosztów kwalifikowanych projekty. Wymagany krajowy wkład środków publicznych w wysokości 36,37% kosztów kwalifikowanych pochodzi ze środków własnych beneficjenta.

Program operacyjny Interreg VA Republika Czeska – Polska przewiduje wspieranie przedsięwzięć transgranicznych zakładającym promowanie trwałego zatrudnienia i wsparcia mobilności pracowników z niewykorzystanym potencjałem zawartym w bogactwie przyrodniczym i kulturalnym tego regionu. Efektem interwencji będzie kompleksowe działanie ukierunkowane tak na rozwój zasobów przyrodniczych i kulturowych jak i na ich udostępnienie i promocję. Zwiększenie atrakcyjności promowanego obszaru dla odwiedzających przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy w turystyce.

Oprócz europejskich funduszy strukturalnych ochrona dziedzictwa kulturowego może być też realizowana z funduszy krajowych np. ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, z których możliwe jest dofinansowanie prac konserwatorskich przy zabytkowych układach parkowych, ogrodowych i wodnych.

Ponadto ze środków samorządowych z budżetu województwa opolskiego mogą być udzielane dotacje celowe na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków woj. opolskiego. Również samorządy lokalne mają możliwość dofinansowywania prac

remontowych i konserwatorskich przy zabytkach na swoim terenie. Źródłem finansowanie opieki nad zabytkami mogą być też środki pozyskane od firm, fundacji, stowarzyszeń i osób prywatnych.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

W latach obowiązywania niniejszego programu Samorząd Województwa Opolskiego będzie realizować zadania z zakresu szeroko pojętej ochrony dziedzictwa kulturowego w formie następujących działań:

- monitoring „Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego”,
- udzielanie dotacji celowych na realizację zadań związanych z pracami konserwatorskimi, restauratorskimi lub robotami budowlanymi przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków woj. Opolskiego,
- finansowanie prac remontowych, konserwatorskich i dokumentacyjnych przy zabytkach będących własnością Województwa Opolskiego,
- współorganizacja konferencji i spotkań poświęconych ochronie dziedzictwa kulturowego regionu, w tym zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi opolskiej,
- współfinansowanie folderów i informatorów promujących zabytki i turystykę,
- kontynuacja projektów współpracy z europejskimi regionami partnerskimi,
- współorganizacja lub organizacja Opolskich Dni Dziedzictwa w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa oraz innych imprez promujących ochronę dziedzictwa kulturowego regionu.

Program opieki nad zabytkami na lata 2012 – 2016 postulował szereg działań, z których znaczna część została zrealizowana.

W 2013 r. wykonano Teczke Ewidencyjną rozszerzoną cmentarza żydowskiego w Praszce przy ul. Obrońców Pokoju i Wyszyńskiego za kwotę 4.500 zł. W 2014 r. wykonano remont ogrodzenia cmentarza żydowskiego za kwotę 13.000 zł. W 2015 r. zrealizowano konserwację i renowację zabytkowego parowozu kolejki wąskotorowej, znajdującego się przy skrzyżowaniu ul. Piłsudskiego i Kościuszki za łączną kwotę 120.000 zł, z czego 45.000 zł stanowiły środki gminne, natomiast 75.000 zł pozyskano z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W tym samym roku przeprowadzono renowację elewacji budynków stanowiących własność gminną, usytuowanych przy Placu Grunwaldzkim nr 2 i 3 za łączną kwotę 62.391 zł.

Zaleca się systematyczne wykonywanie Teczek ewidencyjnych cmentarzy rozpoczęte w 2012 r. Pozostały jeszcze do realizacji cmentarze parafialne rzymsko-katolickie w Przedmościu i Wierzbui.

Realizacja i finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków przez gminę, zależy od konstrukcji budżetu i planu wydatków inwestycyjnych, które są wskaźnikami dynamicznymi. Ważne są również zewnętrzne źródła finansowanie, o które gmina będzie aplikować. Ponadto corocznie w budżecie gminy zabezpieczone zostaną środki przeznaczone na dotacje celowe na ochronę zabytków na terenie gminy, niebędących własnością gminy.

Powyższe zadania, wraz z wynikającymi z niniejszego Programu opieki nad zabytkami, winny zostać uwzględnione w planach gminy na lata następne.